

ת"פ 49295/07/15 - מדינת ישראל נגד אחמד דיאב

בית משפט השלום בקריות

ת"פ 49295-07-15 מדינת ישראל נ' דיאב
לפני כבוד השופט מוחמד עלי

בעניין: מדינת ישראל ע"י עו"ד א' פיקוס-רויטבלט ו- ש'
בשבקין מפרקליטות מחוז חיפה
המאשימה
נגד
אחמד דיאב ע"י עו"ד ל' דיאב
הנאשם

הכרעת דין

תמצית

במוקד הכרעת הדין פרשיית מרמה בהיקף נרחב שהתרחשה בשנת 2013 במפעל למחזור מתכות הפועל במתחם המכונה "קריית הפלדה" באזור התעשייה בעכו. במוקד הפרשה חברה שסיפקה גרוטאות למתחם, ועובד במתחם שהועסק על ידי חברת חד-אסף. לפי הנתען, עובד חד-אסף, קשר קשר עם נציגי החברה הספקית, זייף תעודות משקל של מטעני גרוטאות שהובלו למקום, בשתי שיטות, ותמורת אתננים שקיבל - גרם במרמה להשאת תשלומים לספק שהסתכמו בסך של כ-8.46 מיליון שקלים.

הנאשם שעניינו נדון בהכרעת הדין, הוא נהג משאית שעבד בחברה שסיפקה גרוטאות למתחם. לנאשם יוחסה עבירה של קבלת דבר במרמה (ריבוי עבירות) בגין כך שהוביל את הגרוטאות למתחם, ובגין חלקו זה קיבל תשלום - נוסף על שכרו - מהחברה שהעסיקה אותו.

בהכרעת הדין נדונו פרטי פרשיית המרמה ונותחו הראיות שהניחו הצדדים. נקבע כי התרחשה מרמה כפי שתוארה בכתב האישום. הגם שמדובר במרמה בסכומים בהיקף גדול מאוד, היקפה המדויק לא הוכח. שיטת מרמה נוספת, זניחה, שנטען בכתב האישום שאף היא התרחשה - לא הוכחה. אשמתו של הנאשם הוכחה מעבר לכל ספק סביר, אך לצד זאת נקבעו מספר חידודים והסתייגויות לעניין עומק מעורבותו במרמה והתקופה בה ביצע הובלות למתחם. כן כללה הכרעת הדין התייחסות למספר סוגיות הנוגעות לראיות שהושגו באמצעות חוקר פרטי; להחלת כלל הפסילה הפסיקתית על הודעת עד להבדיל מהודעת נאשם; לקבילותה של הקלטה; ולהגדרתן של הנסיבות ההופכות את העבירה של קבלת דבר במרמה לכזו שבוצעה "בנסיבות מחמירות".

1. נגד הנאשם הוגש כתב אישום (שלימים תוקן - ראו פרוטוקולים מהתאריכים 21.10.2015, 19.4.2016, 23.3.2017) בו יוחסה לו עבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (ריבוי עבירות) (להלן: **חוק העונשין**).

2. למען הסדר הטוב וכדי להקל בהתמצאות בהפניות לסעיפי כתב האישום - נביא להלן את פרטי עובדות כתב האישום תוך היצמדות למספור הסעיפים בכתב האישום (המתוקן):

(1) בכתב האישום צוין כי חברת "חוד אסף תעשיות בע"מ" (להלן: **חד-אסף**) הממוקמת באזור התעשייה בעכו, עוסקת בין היתר ברכישת גרוטאות מתכת (להלן: **הגרוטאות**) מגורמים שונים, וכי מר שגיב מלכה (להלן: **שגיב**) הועסק על ידי חד-אסף במשך שנתיים, עד אמצע חודש ספטמבר 2013. בתקופה שבין התאריכים 2.4.2013 עד 5.8.2013 (להלן: **תקופת המרמה**) שימש שגיב כשוקל האחראי על שקילת הגרוטאות המובאות לחד-אסף במשאית לשם מכירתן. חד-אסף רכשה את הגרוטאות וביצעה את התשלום בגינן בהתאם למשקלן כפי שנקבע על ידי שגיב.

(2) בין השנים 2009 עד 2013 שימשו מחמוד המאם וגאנם אבו אלהיג'א (להלן: **מחמוד ו-גאנם**) בצוותא כמנהלים של חברת מתכות טמרה למסחר בע"מ (להלן: **מתכות טמרה**). מתכות טמרה עוסקת בין היתר במכירת גרוטאות לחד-אסף. במהלך שנת 2013 הנאשם ופאסל תפאל (להלן: **פאסל**) שימשו כנהגי משאיות של מתכות טמרה.

(3) לפני יום 2.4.2013, במועדים מדויקים שאינם ידועים למאשימה, שגיב, מחמוד וגאנם קשרו קשר להונות את חד-אסף, כך שמתכות טמרה תקבל במרמה סכומי כסף מעבר לסכומים המגיעים לה בתמורה למכירת הגרוטאות. בהתאם לקשר האמור, מחמוד וגאנם ישלחו משאיות הנושאות גרוטאות למכירה בחד-אסף ובעת הגעת המשאיות, שגיב יזייף את תוצאות השקילה של הגרוטאות כך שיגדיל במרמה את משקלן (להלן: **המשקל המזויף**) תוך שינוי נתוני השקילה במערכת הממוחשבת של חד-אסף (להלן: **שיטת המרמה או שיטת המרמה העיקרית**).

(4) לשם ביצוע הקשר וקידומו, בתקופת המרמה, בכ-950 הזדמנויות שונות, מחמוד וגאנם שלחו משאיות הנושאות גרוטאות למכירה בחד-אסף שמספרי הרישוי שלהן הם: 60-424-61, 51-819-57, 46-217-15, 60-970-15, 85-618-15 (להלן: **המשאיות**). בהגעת המשאיות לחד-אסף ובהתאם לשיטת המרמה, שגיב זייף את תוצאות השקילה של הגרוטאות במשאיות, כך שהגדיל במרמה את משקלן תוך שינוי נתוני השקילה במערכת הממוחשבת של חד-אסף. בכל אחת מ-950 הזדמנויות, שגיב העתיק את משקלן הגבוה יותר של גרוטאות שהובאו על ידי ספק אחר במשאית אחרת, לתעודת השקילה של אחת המשאיות של מתכות טמרה שבה פורטו תוצאות שקילת הגרוטאות.

(5) המשאיות פרקו את הגרוטאות ומכרו אותן לחד-אסף. בהמשך, חד-אסף ביצעה תשלומים למתכות טמרה בעבור הגרוטאות, בהתאם למשקל המזויף. בכך קיבלו במרמה מחמוד וגאנם סכום כסף בסך שאינו פחות מ-8.46.

מיליון ₪. (להלן: **סכום המרמה**).

(6) בחלק מן ההזדמנויות האמורות כאשר הנאשם או פאסל שימשו כנהגים של המשאיות, הנאשם נטל חלק בשיטת המרמה וכן הנאשם ופאסל, בהיותם מודעים לשיטת המרמה, אפשרו את ביצוע המפורט לעיל, הקלו על ביצוע מעשיהם של שגיב, מחמוד וגאנם כמפורט לעיל ומנעו את גילוי מעשיהם ותפיסתם של שגיב מחמוד וגאנם. בתמורה לכך, מחמוד וגאנם שילמו לנאשם בתקופת המרמה סך של כ-1,500 ₪ לשבוע.

(7) החל מיום 6.8.2013 בוצע עדכון במערכת הממוחשבת של חד-אסף, כך שלא ניתן היה עוד לבצע את שיטת המרמה, כמפורט לעיל. לפיכך במסגרת ביצוע הקשר וקידומו, שגיב, מחמוד וגאנם שינו את שיטת המרמה לשיטת מרמה חדשה, לפיה כאשר המשאית של מתכות טמרה, בה נהג הנאשם, עמדה על המשקל, פאסל הסיע את המשאית של מתכות טמרה בה נהג, כך שגלגליה הקדמיים עמדו אף הם על המשקל באותה עת, והוסיפו למשקל הגרוטאות על המשאית בה נהג הנאשם (להלן: **שיטת המרמה החדשה או הנוספת**).

(8) בכחמש הזדמנויות במהלך חודשים אוגוסט עד ספטמבר 2013, במועדים מדויקים שאינם ידועים למאשימה, בהתאם לשיטת המרמה החדשה, שגיב, הנאשם ופאסל הגדילו במרמה את משקל הגרוטאות במשאית של מתכות טמרה בה נהג הנאשם באמצעות הוספת משקל חלקי של המשאית בה נהג פאסל. חד-אסף ביצעה תשלומים למתכות טמרה בעבור הגרוטאות בהתאם למשקל המזויף שהוגדל במרמה. בכך קיבלו במרמה מחמוד וגאנם סכום כסף נוסף (להלן: **סכום המרמה הנוסף**).

(9) בחמש ההזדמנויות שפורטו לעיל, הנאשם נטל חלק בשיטת המרמה החדשה, וכן הנאשם ופאסל, בהיותם מודעים לשיטת המרמה החדשה, אפשרו את ביצוע המפורט לעיל, הקלו על ביצוע מעשיהם של שגיב, מחמוד וגאנם כמפורט לעיל, ומנעו את גילוי מעשיהם ותפיסתם של שגיב מחמוד וגאנם. בתמורה לכך מחמוד וגאנם שילמו לנאשם בתקופת המרמה סכום בסך של כ-1,500 ₪ בשבוע.

(10) במעשים המתוארים לעיל, בהזדמנויות רבות, הנאשם קיבל במרמה סכום של 1,500 ₪ בשבוע במהלך תקופת המרמה וזאת בתמורה לכך שנטל חלק במרמה, סייע לשגיב, מחמוד וגאנם בביצוע המרמה בנסיבות מחמירות, בכך שבהיותו נהג המשאית שנשאה את הגרוטאות, אפשר את ביצוע המרמה בשתי שיטות המרמה, הקל על ביצוע המרמה ומנע את גילוי המרמה ותפיסת שגיב, מחמוד וגאנם. לנאשם מיוחסות נסיבות מחמירות לנוכח ריבוי מקרי המרמה, השיטתיות והתחכום שבשיטות המרמה השונות, סכום המרמה הכולל הגבוה, פרק הזמן הממושך בו בוצעו פעולות המרמה, התבססות המרמה על שיתוף הפעולה עם שגיב שהינו עובד של חד-אסף, ביצוע המרמה על ידי מספר רב של מבצעים והתבססות המרמה על עבירות זיוף על ידי שגיב.

תשובת הנאשם לכתב האישום ומהלך הדין

3. בישיבת יום 19.4.2016 מסר הנאשם תשובתו לכתב האישום וכפר במיוחס לו. הנאשם לא חלק על כך

שעבד אצל מתכות טמרה ולטענתו הוא שימש נהג במשאית "פול טריילר" שמספרה 6123070 ולא נהג במשאית אחרת חוץ ממשאית זו. הנאשם טען כי במהלך תקופת המרמה הנטענת בכתב האישום לא הגיע למפעל חד-אסף מאחר ורישיון הנהיגה שלו נפסל. עוד הוסיף הנאשם וטען כי ישנם דברים שנאמרו לחוקר שלא נרשמו, ומנגד נרשמו דברים שלא נאמרו מפיו; וכי הובטח לו שאם יספר בהתאם לבקשת החוקר - לא ייעצר. הנאשם כפר בכך שהייתה מרמה כלל וטען שלא ידע על המרמה ולא נטל חלק כלשהו במעשה המרמה, וכן לא הוסיף שום משקל למשאית לפי שיטת המרמה החדשה משום שאותה משאית לא הייתה ברשותו. כמו כן, טען שלא קיבל תמורה כנטען בכתב האישום אלא קיבל 400 ₪ בשבוע עבור שעות נוספות. הנאשם טוען כי מיד לכשידע על "מעשה המרמה או על האי סדר" מבחינת המשקל, הודיע לשוקל האחראי בשם לירון.

4. בישיבת יום 5.4.2017 לאחר שהוחל בשמיעת הראיות הודיע הסנגור כי לנאשם טענות ביחס להודאתו. לדבריו, הובטחו לו הבטחות שלא ייעצר וכי לא ינוהל נגדו הליך ועל כן הוא סיפר "כל מה שהם ביקשו" לחוקר הפרטי.

5. לאור כפירת הנאשם במיוחד לו בכתב האישום, הביאה המאשימה את ראיותיה והשמיעה את עדיה במהלך מספר ישיבות. מנגד, הנאשם העיד להגנתו ולא הביא עדים מטעמו. תחילה ביקש הנאשם להעיד מספר עדים. עדים אלו לא התייצבו ועל כן ביקש לזמנם באמצעות בית המשפט, העדים זומנו אך שוב לא התייצבו, ובישיבת יום 20.6.2017 הודיע סופית כי אינו מבקש להעידם.

6. מטעם המאשימה העידו העדים הבאים: אריק וגנר (להלן: וגנר), רואה חשבון במקצועו אשר עבד עד שנת 2012 בתפקיד חשב בחד-אסף ומאז מועד זה מנהל מפעל המחזור של חד-אסף (עדותו תועדה בעמ' 52-23 לפרוטוקול - למען הסדר הטוב יובהר כי כל ההפניות הן לפרוטוקול אלא אם צוין אחרת); שגיב מלכה ששימש בפרק הזמן הרלוונטי בתפקיד "שוקל" במפעל חד-אסף (עדותו תועדה בעמ' 105-122); לירן עזר (להלן: לירון) מנהל לוגיסטיקה בחד-אסף וסגנו של וגנר, לירון גם מילא מקום השוקל בעת שזה האחרון נעדר מהעבודה (עדותו תועדה בעמ' 58-64); משה בכר - שמועסק בחד-אסף כמנהל מערכות מידע (עדותו תועדה בעמ' 67-74); דן קניג (להלן: קניג) מהנדס תוכנה, מתכנת בחברת "תירוש" שפיתחה עבור חד-אסף את התוכנה לניהול השקילה (עדותו תועדה בעמ' 53-58); אלי קטן (להלן: קטן) חוקר פרטי מטעם חד-אסף (עדותו תועדה בעמ' 75-93); יוסי יקירי (להלן: יקירי) חוקר ששימש החוקר הראשי בתיק מטעם יחידת המשטרה (עדותו תועדה בעמ' 100-105); אליהו פרנקו חוקר במפלג ההוואה במשטרת ישראל (עדותו תועדה בעמ' 93-99); הנאשם העיד ועדותו תועדה בעמ' 125-177.

7. בתום הבאת הראיות סיכמו הצדדים את טענותיהם בעל פה. בהחלטה שניתנה ביום 31.8.2017 הוריתי על זימון הצדדים לישיבת השלמת סיכומים, בה נתבקשו להתייחס לשורת נושאים שפורטו בהחלטה. הצדדים השלימו סיכומיהם, וכעת בשלה העת למתן הכרעת דין.

דין והכרעה

8. לאחר שהראיות הונחו לפניי והצדדים סיכמו את טענותיהם וניתנו הבהרות נוספות על ידם, הגעתי לכלל

מסקנה כי המאשימה הרימה את הנטל המוטל עליה והוכיחה את העבירות המיוחסות לנאשם מעל לכל ספק סביר, בחידודים קלים ובמספר הסתייגויות כפי שיובהר בגוף הכרעת הדין.

9. תחילה אקדים רקע כללי ואפרט את הגופים המעורבים בפרשה ואת מערך הפעילות, ולשם הקלה על הדיון אמנה בתוך כך מספר ביטויים מקצועיים בהם נעשה שימוש על ידי העדים. לאחר מכן אעבור להכריע בטענות לגבי שיטת המרמה העיקרית. הדיון יערך במספר מהלכים עיקריים - הראשון דיון בשאלה אם הוכחה שיטת המרמה, השני - פרטי שיטת המרמה הנטענת תוצריה והיקפה, השלישי - מיקוד חלקו של הנאשם במרמה והתוצאות הנובעות מכך לגבי אחריותו, והרביעי - דיון ביסודות העבירה המיוחסת לנאשם. בנוסף, אדון בשיטת המרמה הנוספת-החדשה הנטענת בכתב האישום.

רקע כללי

10. חד-אסף היא חברה שנסחרת בבורסה לניירות ערך בתל-אביב והיא עוסקת במגוון עיסוקים הקשורים במתכות. בין היתר היא עוסקת במחזור מתכות, ומחזיקה באתר-מפעל המצוי באזור התעשייה בעכו שמכונה "קריית הפלדה" (להלן: **המתחם** או **מתחם חד-אסף**). במהלך שגרת עיסוקיה רוכשת חד-אסף גרוטאות לשם התכתן ועיבודן לאחר מכן כחלק מתהליך המחזור. את הגרוטאות רוכשת חד-אסף ממספר ספקים אשר מוכרים לה את המתכות שברשותם אותן הם אוספים ממקומות שונים (עמ' 23).

11. מתכות טמרה היא חברה אשר ממנה נהגה חד-אסף לרכוש גרוטאות ובחברה זו הועסקו הנאשם ונהגים נוספים. מתכות טמרה הייתה בתקופה הרלוונטית אחד הספקים הגדולים של חד-אסף וסיפקה לה כ-30% מגרוטאות המתכת (כ-6,000 טון בחודש) (עדות וגנר, עמ' 25 ש' 17). בעליה של מתכות טמרה הם מחמוד וגאנם. הנאשם הועסק במתכות טמרה כנהג משאית. אין חולק כי במהלך תקופת המרמה המתוארת בכתב האישום עבד הנאשם במתכות טמרה (עדות הנאשם עמ' 125; עדות הנאשם במשטרה - ת/12, ש' 9). לטענות הנאשם לגבי פרקי הזמן בהם עסק בפועל בנהיגה נידרש בהמשך. עוד עולה מן הראיות כפי שיפורט בהמשך, כי הנאשם נהג דרך קבע במשאית שמספרה 51-819-57 (להלן: **משאית הנאשם**).

12. תהליך רכישת הגרוטאות על ידי חד-אסף מהספקים כרוך בהובלת הגרוטאות על ידי הספקים אל המתחם באמצעות משאיות השייכות לספקים. לשם עריכת ההתחשבות בין חד-אסף לבין ספק הגרוטאות, יש צורך לדעת מה משקלן של הגרוטאות, ולצורך כך המשאיות נשקלות במתחם. על תהליך השקילה נעמוד בפירוט תוך שנתאר את המסלול שעוברת משאית שנושאת גרוטאות למן הגיעה אל שערי המתחם ועד צאתה.

13. המשאית העמוסה בגרוטאות מגיעה אל שערי מתחם חד-אסף, שם מזין השומר בשער את מספר הרישוי לתוך מערכת ממוחשבת "המקושרת" בין היתר לעמדת השקילה (עדות וגנר עמ' 42 ש' 22). פרט זה נכנס למאגר הנתונים שניתן לאחר מכן לשלוף ממנו פרטי המשאית במהלך השקילה (עדות קניג עמ' 54 ש' 3 ואילך). יובהר כי פרטי המשאיות, לרבות שיוך כל משאית לספק, מוגדרים מראש במערכת הממוחשבת ועל כן נתוניה אינם משתנים אלא באופן

יזום. המשאית ממשיכה אל עמדת השקילה, בה אמורה להישקל ביחד עם המטען. אותה עמדת שקילה היא ליבה של פעילות המרמה מושא האישום (עדות וגנר, עמ' 26). עמדת השקילה כוללת מצלמות "שקוראות" את לוחית הזיהוי של המשאית (עדות וגנר עמ' 42 ש' 25; עדות קניג עמ' 53 ש' 7), לאחר שלוחית הזיהוי של המשאית נקלטת בעינית במשקל, ניתן לשייך את מספר הרישוי של המשאית למסמך השקילה הרלוונטי (עדות לירון, עמ' 63 ש' 6) ועל כך נרחיב בהמשך.

14. המשקל בו אמורה להישקל כל משאית המגיעה לחד-אסף הוא משטח/מסלול, הקרוי מאזני גשר, עליו עולה המשאית ונשקלת. בעמדת השקילה קיימים שני מאזניים (מסלולים) מקבילים אחד לשני. ליד המשקל קיימת עמדת השוקל המאוישת על ידי עובד חד-אסף שנקרא "שוקל", אשר מופקד על תהליך השקילה ומשקיף על המשאיות הנשקלות (ראו להמחשה תמונה 234 בתוך ת/26). בתוך עמדת השוקל מצוי מחשב אליו מנוטרים הנתונים הקשורים בשקילה. במכלול הראיות מצויות תמונות שממחישות את תהליך השקילה, ראו תמונות 234, 236, 238, ו-239 בתוך ת/26.

15. תהליך השקילה כולל שלושה שלבים עיקריים. הראשון הוא **תהליך שקילת הברוטו**: כאשר המשאית עולה על המשקל, מצלמה "קוראת" את לוחית הרישוי (עמ' 54 ש' 6) או אז השוקל יכול לבחור את המשאית ולהזין את פרטיה. משאית שפרטיה לא מוזנים על ידי השומר בכניסה - לא ניתן לשלוף את נתוניה ולהזינם בשקילה המתבצעת ולהפיק בהמשך תעודת שקילה (עדות וגנר עמ' 43 ש' 1). המשאית נשקלת ונתון השקילה מופיע במחשב המצוי בעמדת השוקל (עמ' 54 ש' 7). הנתון בשלב זה מצביע על משקל המשאית הכולל ברוטו (משקל המשאית + הגרוטאות = משקל הברוטו). לאחר שהמשאית נשקלת, עורך השוקל מזכר ידני (להלן: **המזכר הידני**) בו נרשמים בכתב יד פרטי הספק והמשקל ברוטו, והמזכר נמסר לידי נהג המשאית (עדות וגנר, עמ' 26, 27), אשר אמור למסור אותו בהמשך לבעל תפקיד במתחם שמכונה "מסווג".

השלב השני הוא הליך ה**סיווג**. לאחר השקילה ממשיכה המשאית את דרכה אל שטח המיועד לפריקת המטען, וכאן נכנס לתמונה ה"מסווג". הואיל ובגרוטאות עסקינן, החומר אינו אחיד וכולל מיני מתכות מסוגים שונים ובאיכויות שונות ולעתים גם פסולת שאינה מתכות. תפקיד המסווג הוא להעריך את סוג המתכת שכלול במטען, לציין מה הערכתו לגבי משקל כל סוג של מתכת, ואת הפחת בגין הפסולת. המסווג רושם על גבי המזכר הידני, אותו קיבל הנהג מן השוקל ומסרו למסווג, את הערכתו לגבי קיומה של פסולת, לגבי סוג המתכת, ואם המטען כולל מספר סוגים - מה הערכתו למשקל כל סוג; ומצרף את חתימתו. המזכר האמור נמסר לידי נהג המשאית והמשאית חוזרת אל המשקל לשקילה נוספת. בהגיע הנהג אל המשקל הוא מוסר את המזכר עם התרשמות של המסווג לידי השוקל (עדות וגנר עמ' 26, 29).

וכאן מגיעים לשלב השלישי, **שקילת ה"טרה"**. בשלב זה נשקלת שוב המשאית כשהיא **ריקה** מהגרוטאות. משקל זה הכולל את משקל המשאית בלבד ללא המטען, מכונה "משקל טרה" (עמ' 54 ש' 10). שקילה זו נועדה כדי לחלץ את משקל הגרוטאות "נטו" (המשקל ברוטו מינוס משקל המשאית = משקל הגרוטאות) שעל בסיסו אמורה להיעשות ההתחשבות בין חד-אסף לבין ספק הגרוטאות. לאחר שקילת ה"טרה", מפיק השוקל תעודת שקילה ממוחשבת, עותק מתעודת השקילה נמסר לידי הנהג או לידי נציג הספק בסוף היום, ועותק נוסף משודך למזכר הידני ומועבר להנהלת החשבונות לשם ביצוע התחשבות (עדות וגנר עמ' 26). המוצג ת/1 כולל את תעודות השקילה הרלוונטיות לנטען בכתב

האישום, וניתן להתרשם מהרכב התעודות והנתונים הכלולים בכל תעודה. נמקד את מבטנו בתעודת השקילה והמזכר הידני שעומדים בליבת הראיות.

16. לשם שלמות התמונה יצוין כי חלק מהמשאיות שמגיעות אל המתחם הן משאיות שכוללות "אמבטיה" אחת, ואילו חלקן גוררות שתי "אמבטיות" משא. במקרה מהסוג האחרון, תהליך השקילה מתבצע פעמיים, כל פעם לגבי כל אמבטיה (+משאית-"סוס") בנפרד. נהג המשאית מנתק נגרר-אמבטיה אחד, עובר דרך המשקל, מנתק את האמבטיה, מחבר את האמבטיה השנייה ומבצע שוב שקילה. במקרה זה מופקת תעודת משלוח אחת, אך בה מצוין משקל לגבי שתי אמבטיות, אמבטיה 1 ואמבטיה 2.

17. **תעודת השקילה** היא מסמך ממוחשב אשר כאמור מונפק לאחר תום תהליך השקילה והוא כולל מספר פרטים, לרבות: תאריך ושעת כניסת המשאית; תאריך ושעת יציאת המשאית; ערך שקילת הברוטו; ערך שקילת הנטו; המשקל נטו. כן כוללת התעודה נתונים לגבי משקל של כל סוג של חומר (עיינו בדוגמאות בתוך ת/1; עדות וגנר עמ' 29), נתון שנלקח מהמזכר הידני בו כאמור המסווג מסווג את החומר לקטגוריות שונות. תעודת השקילה כוללת כמובן גם את מספר המשאית, שם הספק ושם הנהג. ואולם לגבי שם הנהג המופיע בתעודה השקילה, אין מחלוקת כי נתון זה אינו מדויק (ראו סיכומי המאשימה, עמ' 71 ש' 20), שכן המדובר בנתון שנקבע מראש במערכת ומשוך למספר המשאית באופן אוטומטי (עדות וגנר, עמ' 29 ש' 27). הגם שניתן להגדיר את שם הנהג כל פעם שהמשאית נכנסת אל המתחם, לא קיימת הקפדה על כך.

18. **גילוי המרמה** - לשאלת גילוי המרמה והשתלשלות הדברים שלאחר מכן חשיבות רבה. בתחילת חודש ספטמבר 2013 סגנו של וגנר, לירון, הודיע לוגנר כי הנאשם התקשר אליו והתריע על מרמה המתבצעת במתחם (עמ' 50 ש' 12). לירון העיד בבית המשפט וציין כי ביום 10.9.2013 הוא קיבל שיחת טלפון מהנאשם בה אמר לו "**שיש מצב שעל המשקל עולה משאית ואחריה עולה משאית נוספת עם הגלגלים הקדמיים שמנדילה את המשקל...**". לירון גם העיד שהנאשם סיפר לו ששגיב מודע לכך, כי הדבר נמשך הרבה זמן, וכי נהג אחר של ספק נוסף (ספק בשם "עסליה") ראה את המקרה. מידע זה הועבר על ידי לירון לוגנר (עמ' 58 ש' 6 ואילך; עמ' 59). בסמיכות לכך, שיחת טלפון עם תוכן דומה התקבלה מנהג של ספק המתכות "עסליה" (עמ' 50 ש' 12; עדות לירון, עמ' 59 ש' 24). גילוי המרמה נעשה אפוא על ידי הנאשם, ויושם אל לב - בשלב הראשון שיטת המרמה (העיקרית) טרם נודעה (עדות לירון, עמ' 60 ש' 1) ואף הנאשם לא ידע כיצד מתבצעת המרמה (לפי השיטה העיקרית). יצוין כי וגנר העיד שהוא הבחין שקיים פער בין רמות המלאי בשטח לבין המלאי הרשום בספרים והוא תחילה זקף זאת להאטה באספקת הגרוטאות בשל חודש הרמדאן שחל באותה תקופה (עמ' 23 ש' 18 ואילך, עמ' 41 ש' 1). באותו שלב החל וגנר לבדוק את העניין ביחד עם מנכ"ל המפעל, ומבדיקה ראשונית גברו החשדות. מכאן פנתה חד-אסף לחוקר פרטי שתיחקר את שגיב, אשר הודה בפרשה וחשף את שיטת המרמה; וכן את הנאשם, שאף הוא הודה במעורבות בפרשה - ולכך עוד נשוב. ביום 2.10.2013 הוגשה תלונה במשטרה.

19. **פעולות החוקר הפרטי** - כעולה מהראיות, חד-אסף שכרה שירותיו של חוקר פרטי, אלי קטן, שביצע מספר פעולות לפני שהמשטרה החלה לחקור בפרשה. בין היתר נפגש קטן עם הנאשם ושגיב ושוחח עמם. שיחות אלו, שכללו הודאה של השניים - הוגשו כראיות, וקטן העיד בבית המשפט. חשוב לשוב ולהדגיש כי כאשר החוקר הפרטי נכנס

לתמונה והחל בחקירה, פרטי שיטת המרמה לא היו ידועים לחד-אסף ומכאן גם לא לחוקר הפרטי. על בסיס המידע הראשוני שהיה אצל חד-אסף, הובא לידיעת החוקר כי השיטה היא "שמשאית עולה לא במלוא כובד משקלה על המשקל והיא משבשת את הנתונים" (עדות קטן, עמ' 75 ש' 11), ובמהלך הדברים הועלו כיוונים לגבי אופן המרמה - אך שיטת הפעולה בה נקט שגיב, כנטען בכתב האישום, לא הייתה ברורה. אם כי כבר בשלב זה החשד נפל על שגיב ועל הבעלים של מתכות טמרה (עדות קטן, עמ' 75 ש' 18).

כאן המקום לציין כי אין בידי לקבל את הניסיון להטיל דופי במהימנות החוקר הפרטי שביצע פעולות שהניבו ראיות בתיק זה. אינני שותף לעמדה שאין לייחס מהימנות לראיות שנאספו על ידי קטן או בעקבות הפעולות שביצע, שעיקרן "תשאול" הנאשם ושגיב. האזנתי בקשב רב לשיחות שניהל החוקר עם הנאשם ועם שגיב ולא התרשמתי כי בשיחות אלה או בפעולות הנוספות שביצע, היו כרוכים מעשים שפגעו במהימנות הראיות או שיש בהם להטיל דופי בראיות שהושגו. לגבי מהימנותו האישית של קטן, ניתן ליתן אמון בדברים שנמסרו על ידו. קטן נשאל אם היה מעורב בהליכים משפטיים, והוא השיב כי הוגש נגדו כתב אישום בעבירות מס, בהיותו מנהל של חברה, והמשפט הסתיים לאחר שיוחסה לו עבירה מסוג אחריות קפידה, ב"מבחן ללא הרשעה" (עמ' 86 ש' 18). גם בנתון זה אין כדי לפגוע במהימנות קטן. לבסוף, יש לזכור כי מה שעומד על הפרק הוא ראיות שמקורן בעדים אחרים ולא בקטן עצמו.

גם לו נמצאה, "תחבולה" כלשהי בפעולת החוקר, בוודאי שלא היה בכך כדי להוביל לפסילתן של הראיות שהושגו. בהקשר לפעילותן של רשויות החקירה המשטרתיות, הדין מכיר בכך שלעתים רשאים גורמי החקירה בעת איסוף הראיות לנקוט בתחבולות כאלה ואחרות (ע"פ 4109/15 מירו נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, פסקה 25) (פורסם בנבו, 9.7.2017)). עם זאת, יש להבחין בין תחבולה מותרת וכשרה לבין תחבולה נפסדת (ע"פ 2831/95 אלבה נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221, 292 (1996)). נראה כי בהקשר של פעולות חקירה משטרתית הגבול שאין לחצות אותו הוא פגיעה בעקרונות יסוד המוקנות לנאשם כגון: שימוש בזכות השתיקה; בזכות להימנע מהפללה עצמית; וביכולת הבחירה של הנאשם (ע"פ 7939/10 זדורוב נ' מדינת ישראל, פסקה 56 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר (פורסם בנבו, 23.12.2015)); ע"פ 9613/04 בן סימון נ' מדינת ישראל, פסקה ל' (פורסם בנבו, 4.9.2006)). ספק אם ניתן ליישם אמות מידה אלו במלואן על חקירה שלא נערכת על ידי רשות חקירה משטרתית, ולו מן הטעם כי פער הכוחות הטבוע ביחסים בין נאשם-משטרה, עם כל אגד הכוחות והסמכויות הכופות שנתונות למשטרה, לא קיים בחקירה המבוצעת על ידי חוקר פרטי. סבורני כי גם יישום סטנדרטים מחמירים לא מוביל למסקנה כי יש להטיל ספק בראיות שנגבו על ידי החוקר, באשר לא נפגעה אף זכות מזכויותיו של הנאשם, וניתן לסכם ולומר כי החקירה התנהלה בצורה הוגנת ולא דבק בה פגם.

20. כתב האישום מתאר שתי שיטות מרמה. לפי השיטה הראשונה (העיקרית) הגדיל שגיב את משקל הגרוטאות על ידי שינוי נתוני השקילה במערכת הממוחשבת של חד-אסף בכ-950 הזדמנויות. השיטה הייתה העתקת משקלן הגבוה יותר של גרוטאות שהובאו על ידי ספק אחר אל נתוני השקילה של אחת ממשאיות של מתכות טמרה, תוך ניצול אפשרות לעשות כן במחשב שניטר את נתוני השקילה בעמדת השוקל. השיטה הנוטענת השנייה הייתה "פרימיטיבית" יותר, לפיה הוגדל המשקל באופן שמשאית של מתכות טמרה עמדה על המשקל ומשאית נוספת גם היא של מתכות טמרה עלתה עם הגלגלים הקדמיים על המשקל והוסיפה משקל. בשיטת מרמה זו נעשה שימוש בכחמש הזדמנויות. נקדים ונתאר כי שיטת המרמה השנייה הייתה מאוחרת בזמן, ובה על פי הנטען בכתב האישום נעשה שימוש לאחר יום 5.8.2013, במועד זה נערך עדכון במערכת הממוחשבת של חד-אסף (שאיננו קשור כלל למרמה) שלא אפשר עוד ביצוע המרמה

21. עתה נעבור לדון בפירוט בראיות ככל שהן נוגעת לשיטת המרמה העיקרית ותפקידו של הנאשם בה. ניתן לומר כי הראיות המונחות לפניי מתייחסות לשני מעגלים, המעגל הראשון נוגע לשיטת המרמה ולאופן בו בוצעה, והמעגל השני מתייחס לתפקידו ולחלקו של הנאשם בתוך שיטת המרמה. לפיכך, הדיון יתקיים באופן שתחילה נעמוד על השאלה אם הוכחה שיטת המרמה ומה פרטיה - ולאחר מכן נעבור לדון במעגל השני, הקונקרטי יותר, הנוגע לתפקידו ולחלקו של הנאשם בפרשה.

שיטת המרמה העיקרית

22. דומה כי הראיות שמונחות לפניי מלמדות בבירור על קיומה של מרמה שבוצעה לפי השיטה שתוארה בכתב האישום. במוקד המרמה עומד פועלו של שגיב, אשר תפקד בתור שוקל בחד-אסף והוא אשר ביצע את מעשה התרמית באופן שהגדיל את משקל הגרוטאות, מה שגרם לזכות את מתכות טמרה בסכומים עודפים שלא מגיעים לה, המסתכמים על פי הנטען בסך של כ-8.46 מיליון ₪. הראיות העיקריות באמצעותן הוכחה המאשימה את שיטת המרמה, הן דבריו של שגיב בפני החוקר הפרטי ותעודות השקילה המזויפות שהן למעשה תוצרי הזיוף, זאת בנוסף לראיות נוספות אותן נסקור בהמשך. הואיל ושגיב הוא האיש שעומד בלב מלאכת המרמה (כאשר על פי הנטען בכתב האישום מתכות טמרה גורפת את עיקר טובת ההנאה), אך טבעי שנפתח את דיונו בראיות שמקורן בשגיב.

הראיות שמקורן בשגיב

23. שגיב עבד בעמדת המשקל בתור שוקל עד אשר התפוצצה פרשת המרמה בספטמבר 2013 והוא עבד בתפקיד זה כ-8 חודשים. בתקופה הרלוונטית לביצוע שיטת המרמה, העיקרית והחדשה, שגיב היה השוקל היחידי ואולם החליף אותו לירון, בהפסקות או בימים בהם נעדר מעבודתו (עמ' 107 ש' 1 ואילך). במכלול הראיות הוגש תיעוד לגבי נוכחות שגיב במפעל (ת/20) בחודשים ינואר עד ספטמבר 2013. ממסמכים אלו עולה כי עד ליום 15.9.2013 נכח שגיב בעבודה באופן רציף למעט היעדרויות בחגים ובימי חופשה בודדים.

24. כאמור, בעקבות החשדות שעלו לגבי מרמה שמתבצעת במתחם, פנתה חד-אסף לחוקר פרטי. החוקר קיים עם שגיב שיחה ביום 15.9.2013. קטן, החוקר הפרטי, העיד כי השיחה בינו לבין שגיב לא הייתה ממצה, אך בשל מגבלות זמן הופסקה וסוכם בין השניים להיפגש למחרת, אלא ששגיב לא הגיע ותירץ את אי הגעתו במחלתו. לדברי קטן, הוא הבין כי מדובר באמתלה ובעקבות כך הגיע אל מקום מגוריו של שגיב, נועד עמו בגן ציבורי ושם ביקש כי שגיב יתקשר לפאסל (שמכונה גם ח'ליל - עמ' 83 ש' 10) ולהקליט שיחה עמו (עמ' 82); הדיסק המתעד את ההקלטה - ת/34). בשיחה זו נשמע שגיב אומר דברים מהם משתמע כי הוא "הסתברך" בפרשה, אם כי צריך לזכור את טענתו של שגיב כי הדברים היו פרי יוזמה והנחיה של קטן כדי להפליל את הדובר האחר.

25. במהלך השיחה בין החוקר לשגיב התוודה שגיב לגבי המרמה וחשף את שיטת הפעולה. שיחה זו תועדה

ת/33(א), בהמשך תומללה (ת/33(ב)). בנוסף לכך במהלך שיחתו של קטן עם שגיב, רשם קטן את דברי שגיב בכתב יד ושגיב חתם על כל דף ודף (ת/33(1),(2),(3)). בנוסף לשיחה שנערכה במפגש ביום 15.9.2013, כתב שגיב מכתב התוודות והתנצלות המופנה להנהלת חד-אסף (ת/9). בהמשך ולאחר שהעניין עבר לחקירת המשטרה, נערך עימות בין החוקר לבין שגיב - ת/14.

26. בעדותו בבית המשפט, מסר שגיב דברים שסותרים את התיעוד מהשיחה עם החוקר הפרטי ולא מתיישבים עם הודאתו המלאה בביצוע המרמה, ועל כן ביקשה המאשימה לבכר תוכן ראיות-החוץ על פני עדותו בבית המשפט. כידוע, בית המשפט מוסמך לקבל אמרת חוץ של עד ולהעדיפה על פני עדותו בבית המשפט, בהתאם להוראות סעיפים 10א(א) ו-10א(ג) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: **פקודת הראיות**). לשם נקיטת מהלך זה יש להוכיח כי מתן האמרה הוכח במשפט, מוסר האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחוקרו, וכי העדות שונה בפרט מהותי מהאמרה או כאשר העד מכחיש את תוכן האמרה (ע"פ 440/87 **חדד נ' מדינת ישראל**, פ"ד מ"ג(1) 793 (1989); ע"פ 2404/09 **אלחמידי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 1.09.2009); דנ"פ 4390/91 **מדינת ישראל נ' חאג' יחיא**, פ"ד מז(3) 676 (1993)). במקרה שלפנינו נראה כי מתן האמרה הוכח (על ידי עדות קטן ואף מדברי שגיב עצמו, עמ' 109 ש' 20); אין חולק כי מוסר האמרה (שגיב) עד במשפט; ואין ספק כי דבריו בבית המשפט אינם עולים בקנה אחד (לשון המעטה) עם תוכן אמרות החוץ. יש לציין כי קיומה של סמכות להעדיף את אמרת החוץ אינה מהווה סיומה של הבדיקה אלא רק ראשיתה, שכן על בית המשפט לבחון את מהימנות האמרה. בחינה זו נעשית לאור נסיבות מתן האמרה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות העד במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלכו. עוד לשם שלמות התמונה יובהר כי לשם הרשעת הנאשם על סמך ראיה זו, נדרש חיזוק, ששיעורו ומידתו תלויים, במתאם הפוך, במידת המהימנות שניתנת לאמרת החוץ (סעיף 10(ד) לפקודת הראיות; ראו בין היתר: ע"פ 2246/13 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 23 (פורסם בנבו, 23.4.2014)).

27. אציג עתה את גרסת שגיב שהוצגה במהלך שיחתו עם קטן, לאחר מכן אסקור את עדותו בבית המשפט ולבסוף אפרט מדוע יש להעדיף את גרסת שגיב שנמסרה לחוקר הפרטי על פני גרסתו בבית המשפט.

28. במהלך שיחתו עם החוקר הפרטי וכחלוף כשעתיים מתחילת השיחה, בהן התכחש שגיב למעורבותו במרמה, הודיע שגיב כך: "**אני הולך לספר לך את האמת ומסכן את עצמי ואת משפחתי, אבל מצפה שאני אהיה מוגן מתביעות כפי שאתה מבטיח לי**" (ת/33(1), עמ' 12). לאחר דברים אלו סיפר שגיב בפרוטרוט את מעשי המרמה וכיצד זויפו התעודות (ת/33(2)). על תחילת הקשר בינו לבין מתכות טמרה והתפתחותו לאחר מכן מסר שגיב כך:

"באפריל הזה כשישבתי במשקל פנו אליי מתכות טמרה למסחר, מחמוד וגאנם, הציעו לדאוג לי, זה לא הגיע ישר, היו דיבורים ועד דיבורים ולאט לאט שברנו מחסומים. הם הציעו לי לרשום משקל גדול יותר בתעודות המשלוח של המתכות שהם מביאים לחוד והם יתנו לי משהו. לא היה סכום מוגדר אבל הוא מחמוד היה זורק לי 10 פעם 15, זה 10 אלף ₪ 15 אלף ₪ בשבוע תמורת הרישום במשקל הגבוה יותר. הוא נתן לי את זה במזומן, לא היה משהו מוגדר, אבל ברור

שהסכום הושפע מהכמות העודפת שרשמתי על שם מתכות טמרה".

29. בהמשך, פירט שגיב בפני החוקר את האופן בו בוצע הזיוף בתעודת השקילה ובכך פוענחה "הקופסה השחורה" - ליבת שיטת המרמה שלא הייתה ידועה לפרטיה קודם לכן. כך הסביר שגיב (ת/333(2)):

"אני אספר לך קודם את הבג במערכת שאפשר את זה. נכנסת משאית כבדה למשקל א' שקרוב אליי ואני רוצה להתאים את המשאית של מתכות טמרה עם משקל נמוך למשאית במשקל א', אני מחכה שמשאית קטנה ממתכות טמרה תעלה על משקל ב' כשבמשקל ב' יש משאית כבדה. אני שוקל את א'. זהו. לפעמים זה עובד לפעמים לא לרוב זה לא עבד. על הפתק הידני אני רושם את המשקל האמיתי של כל אחת מהמשאיות... זה התוכנה הכי מפגרת שראיתי בחיים שלי. היא ישנה ולא משוכללת. כששתי משאיות עומדות על המשקלים זה אפשרי בתנאי שלא באות ורגע, אני עושה אינטר אלא אני מחכה ששתיהן בתנועה הטבעית יעמוד יעברו את החיישן ואז המשאית שיש בה יותר יורדת, אני מחכה ועושה אינטר ואז זה רושם את שניהם אותו דבר, ואם הן בתנועה המשקל משתנה קצת הוא יורד. אם המשאית עומדת אז השינוי הוא במשקל הנהג שיורד מהמשאית ובא אלי, אז משקל המשאית הקטנה שבו אני זייפתי יראו 100 ק"ג פחות כי הקפיצים הם של 20 ק"ג. לכן יש תעודות שבזיוף אתה הפרש של 100 ק"ג ויש כאלה שהם תואמות והזיוף הוא אחד לאחד. אח"כ כשנהג של טמרה חוזר מהמסווג אני עובר בעט על הרישום הקודם הנמוך לא תמיד רק כשאתה רואה בפתק שינוי במשקל שעשיתי בעט, ואני רושם את המשקל בפתק בהתאמה למשקל המזויף בתעודת המשלוח השקילה שהועתקה מהמשאית א'".

30. עדותו של שגיב בבית המשפט לא תאמה לחלוטין את הדברים שמסר לחוקר קטן. כבר בתחילת החקירה הראשית, מיד לאחר שהוזכר שמו של קטן אמר שגיב: "מכאן ועכשיו אני לא אענה שום שאלה לגבי אלי קטן... הוא אדם שקרן הזמין אותי לשיחה ללא כל התחכמות... עם אריק וגנר, שניהם אמרו לי שהם חוקרים כמו משטרה לפני שתגיע משטרה. ואז נלחצתי מהסיפור... במגרש הייתה כזו פניקה שכל פקיד וכל אדם... אומר לך תשיג לעצמך עו"ד טוב" (עמ' 107-108). ברי כי טענות אלה הצריכו את שגיב למסור הסברים לגבי תוכן הפרטים שמסר לקטן, אך במשימה זו הוא כשל הן בעדותו בבית המשפט והן במהלך העימות בינו לבין קטן במשטרה, עת ביכר לא להתעמת עמו ולרוב שמר על שתיקה ונמנע מלמסור פרטים.

31. הנאשם התכחש בבית המשפט למרבית הדברים שמסר לקטן והעלה גרסה מבולבלת, לא אחידה, מלאת סתירות פנימיות, לא הגיוניות ואינה מתיישבת עם יתר הראיות. דבריו של שגיב במהלך המשפט, מעוררים קושי רב. שגיב נע ונד בין מספר גרסאות: בין הכחשה טוטאלית לכל מה שאמר לקטן תוך שלילה מכל וכל כי הוא היה מעורב בתרמית כלשהי, ואף תיאור השיחה עם קטן כהזיות וכדבר לא דמיוני; לבין גרסה לפיה הוא אמר חלק מהדברים אך שיקר בתוכן הדברים שמסר (ראו לדוגמה עמ' 11 ש' 20; עמ' 113 ש' 2; עמ' 113 ש' 9). לצד תזזיות זו בגרסאות, מסר שגיב לגבי

חלק מן הדברים שאינו זוכר (למשל עמ' 114 ש' 1); וכי בחלק מן הדברים נפלו אי דיוקים (עמ' 114 ש' 5). ודוק: שגיב לא מסר גרסה אחידה אלא בליל של טענות.

32. בבית המשפט נשאל שגיב ארוכות לגבי מהלך השיחה עם החוקר הפרטי. שגיב לא ידע להסביר מדוע לדבריו הוא שיקר לקטן (עמ' 112 ש' 5; ש' 14); וההסברים והרמיזות שגובלים בתיאוריות קונספירטיביות, כגון הטענה כי כאשר שגיב נכנס לחדר "הציע לי כוס מים מוכנה על השולחן, לכי דעי מה היה בהם..." (עמ' 112 ש' 19) - אינם משכנעים. זו המסקנה גם לגבי דבריו כי הוא אדם "שמדבר הרבה שטויות" (עמ' 115 ש' 17) וכי היה "בבלאק אאוט" (עמ' 108). בעניין החתימה על הדפים ת/33 (שרשם קטן במעמד השיחה) טען שגיב שהוא חותם על הרבה דברים מבלי לשים לב (עמ' 110 ש' 8), גרסה שאינה מתיישבת עם מהלך השיחה בינו לבין קטן. אשר לחתימה על תעודות השקילה במהלך השיחה עם החוקר, שגיב לא חלק על כך שהוא חתם על המסמכים. ברם, הסבריו לפיהם הוא חתם לאחר "שלא התעמק"; חתם על התעודות "ככה" (עמ' 114 ש' 18 ואילך); וכי הוא "לא אדם רגיל" אלא "לחוץ" וכל דבר שמראים לו הוא לא בודק אלא הישר חותם (עמ' 114 ש' 25) - אינם משכנעים גם הם.

33. ברי אפוא כי גרסתו של שגיב בבית המשפט אינה משכנעת כלל. מנגד, הדברים שמסר שגיב לחוקר בעלי משקל פנימי משכנע. זאת, בנוסף לכלל הנסיבות הקשורות למסירת הדברים, מוליכים למסקנה שהגרסה שנמסרה לחוקר משקפת אל נכון את הפעולות שביצע שגיב. אבהיר:

ראשית, תוכן השיחה ואופן מסירת הדברים. ניכר כי בתחילת השיחה ניסה שגיב להרחיק את עצמו מכל מעורבות במעשי המרמה, והודאתו בביצוע המרמה באה בהדרגתיות לאחר שיחה ארוכה בין שגיב לבין קטן במהלך החוקר "הזכיר" שני אלמנטים מרכזיים: הראשון "רמיזה" לכך שיש תעודות שקילה עם משקל זהה, כלומר כי נמצאו תעודות שקילה של מתכות טמרה ובמקביל תעודות עם משקל זהה של ספקים אחרים (עמ' 54-59 ב-ת/33; עמ' 63-64); והשנייה "רמיזה" על קיומו של קשר חריג בין שגיב לבין נציגי מתכות טמרה (ת/33ב', עמ' 88 ואילך). הדברים שמסר שגיב היו אפוא לאחר תהליך של עיבוד ועיקול של הנתונים על ידו, תוך כדי מהלך מחושב ורציונלי ולאחר התלבטות לא קלה שנמשכה זמן ממושך. בתוך כך, מביע שגיב חשש לשתף פעולה ולגשת לנציגי מתכות טמרה כדי להקליט שיחה עמם (ת/33ב', עמ' 88 ואילך; ת/33ב', עמ' 90 ש' 1 ואילך). בנוסף לכך, יצוין כי ההתרשמות היא שגיב הוא אדם נבון, ולא הבחנתי כי דבריו נאמרו מתוך חולשה באישיותו - מלבד כמובן הקושי הכרוך בעצם התובנה שניכר כי קיימת אצלו, כי הוא חשוד בביצוע מעשי מרמה חמורים.

שנית, תוכן הדברים שמסר שגיב מלמדים על מהימנותם. שגיב מסר נתונים מפורטים, שיורדים לעומק פירוט תהליך השקילה, הוא נתן הסבר מקיף על תהליך השקילה ודבריו אף לוו בשרטוט (ת/33ב', עמ' 11-12). הפירוט שאפיין את דבריו של שגיב קיים הן לגבי חלק השיחה כאשר הכחיש את מעורבותו, והן לגבי החלק בו התוודה על חלקו בפרשה. פירוט שכזה אף מוליך למסקנה כי מדובר בדברים בעלי משקל גבוה.

שלישית, במהלך שיחתו של החוקר עם שגיב ומלבד התייעוד המוקלט, קטן רשם את דבריו של שגיב על גבי דפים (ת/33) ושגיב חתם על כל דף ודף. זאת ועוד, הוצגו בפני זה האחרון חלק מתעודות שקילה שאליהן מחוברים מזכרים ידניים. שגיב חתם על כל מסמך ומסמך מאחור והוסיף את התאריך בו התקיימה השיחה לראיה כי "מדובר בגניבה וזיוף

לפי הטונות ששינית, אך אם לא שינית הזיוף הוא בהפרש בין הפתקים לבין תעודת המשלוח" (ת/33(2)). וראו הדוגמאות הרבות שמובאות במהלך התיעוד בת/33(3). לבסוף, במהלך פגישת השניים, כתב שגיב מכתב בכתב ידו (ת/9; עמ' 115 ש' 31) המופנה ליו"ר מועצת המנהלים של חד-אספ. באותו מכתב פונה הנאשם ל"רמי שני היקר" ובו הוא כותב בין היתר כי החליט לספר על "**תקופה של עבודה שבה נחשפתי לדברים אסורים שעשיתי נגד החברה קיבלתי כסף שלא מגיע לי מספק מתכות טמרה וניצלת את תפקידי לרעה על ידי הוספת משקל**". שגיב הוסיף כי הוא מאד מצטער ומתבייש במה שעשה והתחייב לשתף פעולה כדי לתקן את הנזק שנגרם לחברה. שגיב חותם את המכתב בתקווה שהמכתב יסלח לו.

רביעית: נקודה חשובה שיש להדגיש אשר עולה ומזדקרת מהראיות, כי לפני ששגיב מסר את הפרטים הנוגעים לשיטת המרמה, פרטי שיטת המרמה - להבדיל מעצם קיומה ותוצאתה - לא היו ידועים, לא לנציגי חד-אספ ולא לחוקר הפרטי. יותר מכך - אף הנאשם, הגם שידע ששגיב מגדיל את המשקל שנושאת המשאית, לא ידע כיצד מתבצעת המרמה. נתון זה הוא משמעותי ומעיד על מהימנות הנתונים שמסר שגיב לחוקר. שגיב חשף לא רק פרטים מוכמנים לגבי האופן בו פעלה השיטה, אלא אף ניתן לומר שחשף "שיטה מוכמנת". מהראיות שהונחו לפני עולה שקודם לכן אף אחד לא ידע על פרטי השיטה מלבדו. וספק אם בשלב בו הוחל בחקירת הפרשה ניתן היה להתחקות אחרי השיטה, בשים לב לכך שהתוכנה בה נעשה שימוש עודכנה על רקע אחר לגמרי שאינו קשור לביצוע המרמה, ולאחר העדכון לא ניתן היה לבצע את פעולות המרמה כפי שתוארו על ידי שגיב. מכאן, שגם קשה לקבל את טענת שגיב - שנטענה במהלך עדותו - לפיה הדברים שמסר בפני החוקר היו תוך כדי כך שהחוקר כותב לו את תוכן הדברים על פתקים ושגיב היה מדקלם אותם. טענה זו אף לא מתיישבת עם שטף הדברים שמסר שגיב לחוקר הפרטי ותוכנם העשיר והגדוש בפרטים, שקשה לתפוס שהם פרי דקלום.

חמישית, לצד הדברים שמסר שגיב, נמצאו ראיות למכביר אשר מאששות את הגרסה ומהוות יותר מאשר חיזוק, וניתן אף לומר כי הן כשלעצמן מספיקות להוכחת שיטת המרמה. על כל פנים ראיות אלה מאששות את הדברים ששגיב מסר ולא מותרות מקום לספק בדבר האותנטיות של גרסתו בפני החוקר. ראיות אלה הן בעיקר המסמכים - המזכרים ותעודות השקילה - שנוצרו תוך כדי תהליך המרמה. מסמכים אלו משמשים ראיות לכך שהפעולות הטכניות שעשה שגיב לביצוע המרמה בתוכנת השקילה הן אפשריות וברורות יישום. בנוסף לכך, עדות הנאשם עליה נעמוד בהמשך.

יוער לשם שלמות התמונה כי אף אחד מן הצדדים לא הגיש את הודעותיו של שגיב במשטרה והן אינן מונחות לפני.

34. לצד ניתוח גרסת שגיב בפני החוקר, יש לדון בטענות נוספות שהעלה שגיב במהלך עדותו לגבי הודאתו בפני החוקר הפרטי. טענה אחת היא כי הודאתו בפני החוקר ניתנה תחת איום וכשהוא נתון בלחץ.

יש לדחות את טענת האיום מכל וכל.

שגיב טען כי דבריו בפני קטן וחתימתו על המסמכים הוצאו תחת איום שהוא לא יראה את הילדים שלו וכי יהיה

בכלא ויאבד את המשפחה והילדים (עמ' 116 ש' 13), ובאופן כללי טען כי הודאתו ניתנה תחת לחץ. קשה עד למאוד לקבל דברים אלו. האזנה לשיחה של שגיב עם החוקר מלמדת כי השיחה רגועה ונינוחה, מדי פעם שגיב צוחק והשניים מתבדחים. לאורך השיחה שגיב נשמע להוט לדבר ולמסור פרטים וקטן אף מהסה אותו מדי פעם כדי שיספיק לרשום את הדברים הקולחים שהיא מוסר (ת/33ב). שגיב אף אישר בחקירתו שלא היה איום מצד קטן (עמ' 110 ש' 24; עמ' 113 ש' 25). יתרה מכך, בפתח השיחה בין שגיב לבין קטן זה האחרון אמר לו במפורש "**באופן עקרוני אין לי סמכות עליך. הנוכחות שלך כאן היא נוכחות של בן אדם שנפלה עליו אשמה ונותנים לו הזדמנות לספר את הגרסה שלו לעניין**" (ת/33ב, עמ' 4 ש' 33; עמ' 5 ש' 24). טענותיו של שגיב לא מתיישבות גם עם כך שהוא הסכים להיפגש עם קטן למחרת בעכו ואף לשוחח לבקשת זה האחרון עם פאסל ולהקליטו (עמ' 117 ש' 21). הסבריו של שגיב כי עשה כן בגלל שהיה חולה, אינם משכנעים (שם). יתרה מכך, קטן אף העמיד את שגיב בפני ברירה, למשל באמרו לו "**גם אם אתה עשית איזושהיא שטות יש אפשרות שהיא תקבור אותך ויש אפשרות שהיא, אני אציל אותך**" (ת/33ב, עמ' 3 ש' 25). מנגד עולה כי דבריו של שגיב נאמרו בבחינת בחירה חופשית כדי לפרוק עול (ת/33א, עמ' 3 ש' 30). אמנם, במהלך השיחה בין קטן לשגיב (ת/33ב, עמ' 64-65 מצ"ן קטן בפני שגיב: "**אתה רוצה להיות בקטע ש ללכת עם ויכוח פורמאלי, אני מסדר לך כלא, אני מסדר לך מעצר שתי דקות עכשיו, אני יכול להוציא אותך מזה. ואתה עשית את הטעות של החיים שלך אם אכלו את כל הכסף לא אתה. אתה מסכן בסיפור הזה אני רוצה להשתמש בכך כדי לפתור את הבעיה שלי איתם**". אולם, לא התרשמתי כי דברים אלו פגעו במהימנות הדברים שמסר שגיב או כי הדברים שנמסרו על ידו אינם משקפים את התרחשות הדברים. ניכר מהשיחה כי שגיב מודע היטב להסתבכותו בפרשה ולהשלכות שיש לכך.

35. טענה נוספת שהעלה שגיב היא שהובטח לו שלא תוגש נגדו תלונה למשטרה ולא ייפתחו נגדו הליכים, בעוד שנגד שגיב הוגש כתב האישום. טענת שגיב מעוררת שאלה בדבר תחולתו של כלל הפסילה הפסיקתית על הודעת עד, להבדיל מנאשם. ככל שהדברים נוגעים לקבילותה של הודאת נאשם כידוע, "**המבחן הסטטוטורי שבסעיף 12(א) לפקודת הראיות שם את הדגש על נסיבות מתן ההודאה ועל השאלה האם הפגיעה בזכויותיו של נותן ההודאה בחקירה גרמה בפועל לפגיעה מהותית וחמורה באוטונומיה שלו וביכולתו לבחור שלא להודות**" ואילו "**דוקטרינת הפסילה הפסיקתית לעומת זאת, בוחנת את השאלה האם ההודאה הושגה שלא כדין עד כי קבלתה כראיה במשפט יש בה כדי לפגוע באופן מהותי בזכות להליך הוגן**" (ע"פ 3237/15 און נ' מדינת ישראל, פסק דינה של כב' השופטת חיות (פורסם בנבו, 1.6.2016) (להלן: **עניין און**). בעניין **און** (ראו גם דנ"פ 6064/16 און נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.8.2016)) נדונה האפשרות להחיל את כלל הפסילה הפסיקתית שנקבע בהלכת יששכרוב (ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד סא(1) 461 (2006)) על הודעת עד המוגשת במשפטו של נאשם אחר. בניגוד לדעתו של כב' השופט מזוז, לפיה יש להחיל את כלל הפסילה הפסיקתית על קרבו וכרעיו גם על הודעת עד, יתר השופטים לא קבלו עמדה זו ונראה כי ביכרו את הקביעה בע"פ 5002/09 מדינת ישראל נ' ז'אנו, פסקה 17 לפסק דינו של השופט א' א' לוי (פורסם בנבו, 2.12.2010) לפיה מקום שמדובר בפגמים בחקירה של עד - נדרשת "**פגיעה בעלת עוצמה מיוחדת שנגרמה לעד בחקירתו**" כדי להצדיק להורות על פסילת הראיה. מכל מקום, במקרה שלפנינו אינני סבור כי נפלו פגמים בהודעת שגיב. אכן, במהלך השיחה בין שגיב לקטן נאמרים דברים מסוימים על ידי קטן מהם משתמע שהמטרה של קטן היא "לשפות" את הנזק ממתכות טמרה וכי חד-אסף "לא בקטע של ללכת למשטרה" (ת/33ב, עמ' 75). ובהמשך נשמעת כביכול אבטחה כי שגיב "יוצא מכל הסיפור הזה" (ת/33ב, עמ' 78, ש' 5) וכי חד-אסף יוותרו כביכול על הגשת תלונה נגד שגיב. אך האזנה לדברים מעלה כי דברים אלו נכרכו בתנאים ובסייגים שונים (ת/33ב, 86, ש' 25). כך למשל שואל החוקר את שגיב "תגיד לי איך אני פותר את הבעיה? אתה לא מעניין אותי. אני רוצה להציל את הכסף של המפעל...אני ודאג לעצמך אתה תצא מהסיפור". בהמשך

שואל שגיב "על מה? אה? איך אני אצה אתה חותם לי?" החוקר משיב: "כסף אתה יכול לתת לי?...אתה יכולה לחתום לי שאתה... יחזרו לי הכסף? אני אומר לך אני דואג לך בזה שאני לא תובע אותך" (ת/33ב, עמ' 89, ש' 20 ואילך) (השיבושים במקור - מ"ע). ברור כי במישור העובדתי ספק עם ניתן לראות בכך הבטחה. מכל מקום, אין במצב הדברים שנוצר כדי להצדיק החלתו של ככל הפסיקה הפסיקתית. מסקנה זו, נותרת בעינה גם בשים לב לכך שבשלב מסוים שגיב ביקש לשוחח עם עו"ד אך לבסוף מסר את הדברים מבלי להתייעץ תוך שידולו של החוקר להתוודות (ת/33ב, עמ' 95).

שחזור שיטת המרמה, עדכון התוכנה ומנגנוני אבטחת המידע

36. כעולה מדבריו של שגיב, המרמה התבצעה באופן שהוא ניצל אפשרות במערכת הממוחשבת שמנהלת את תהליך השקילה, לפיה ניתן להזין את המשקל של המשאית שעמדה על משקל אחד ולהעתיקו, במהלך "הקמת" תעודת השקילה, לתעודת שקילה שאמורה לתעד את שקילתה של משאית אחרת שנשקלת בו בזמן במשקל המקביל. לפי שיטה זו, ניצל שגיב הימצאות משאית שנושאת משקל גדול (מעטה ואילך נקרא לה **משאית תמימה**) על משקל אחד, בעוד משאית של מתכות טמרה שנושאת מטען במשקל נמוך נמצאת במשקל המקביל, וגרם להזנת משקל המשאית התמימה לתעודת השקילה של משאית מתכות טמרה (זאת מבלי לשנות את נתוני השקילה לגבי המשאית התמימה). ואולם, על גבי המזכר הידני רשם שגיב בשלב ראשון את המשקל האמיתי (ולעתים אין רישום כלל ולכך נתייחס בהמשך). נזכיר כי המזכר הידני נמסר על ידי השוקל לנהג וזה בתורו היה צריך למסור אותו למסווג, וברי כי זיוף במזכר יכול לעורר את חשד המסווג שעשוי היה להבחין בפער בין המשקל שנושאת המשאית לבין המשקל הרשום במשקל (עמ' 30 ש' 9).

37. בשלב מסוים, ביום 5.8.2013, נערך עדכון לתוכנה בה נעשה שימוש (עדות וגנר, עמ' 24 ש' 11; עדות לירון, עמ' 59 ש' 8; עדות בכר, עמ' 69 ש' 12). לגבי מועד העדכון אמנם העד קניג הזכיר את אמצע שנת 2013 (עמ' 55 ש' 9), אך בהמשך ציין בחקירה הנגדית כי "זהו המועד שבו התוכנה פותחה" (עמ' 56 ש' 12), מכל מקום נראה מדויק יותר המועד שציין וגנר משום שהוא ערך בדיקות בזיקה למועד זה, לעומת קניג שציין דברים כלליים יותר. העדכון שנערך אינו קשור למרמה אלא לצורך פונקציונלי אחר במסגרת הפעילות במתחם, שאין צורך להרחיב לגביו (עדות קניג, עמ' 55). עדכון זה חסם - כבדרך אגב - את האפשרות הטכנית להעתיק את נתוני המשקל של המשאית התמימה למשאית של מתכות טמרה (עדות קניג, עמ' 55-56). דומה כי מסקנה זו ברורה משילוב העדויות שהובאו עד כה ואינני שותף לעמדת הסנגור כי הראיות אינן מלמדות על כך שהשינוי הוא שהביא לחסימת אפשרות המרמה.

38. גילוי המרמה היה לאחר ביצוע עדכון התוכנה, ובעת חשיפת הפרשה לא ניתן היה לשחזר את אופן ביצוע העתקת המרמה בתוכנה המעודכנת, שכן כאמור אפשרות זו נחסמה. בכר, מנהל אבטחת המידע בחד-אספ, ביצע "שחזור" של שיטת המרמה. הניסיון נעשה עם מחשב ישן בו הייתה מותקנת הגרסה הקודמת של התוכנה שנשמר אצל חד-אספ. שחזור זה העלה כי שיטת המרמה שתוארה על ידי שגיב בעדותו אפשרית וברת ביצוע. בכר תיאר את התהליך שהוא ביצע תוך חיבור המשקל לתוכנה הישנה, והעיד שהוא אכן הצליח לבצע העתקה של נתוני משקל ממשקל אחד למשקל שני. בכר הדגים כיצד הצליח להעתיק את נתוני המשקל של משאית שנשקלה במשקל אחד לתעודת שקילה המתייחסת לרכבו הפרטי שעמד על המשקל השני, באופן שהופקה תעודת שקילה בה מופיע מספר רכבו הפרטי עם משקל 20 טון (עדות בכר, עמ' 69 ש' 19; עמ' 70).

39. לשם שלמות התמונה יצוין כי הובאו ראיות שמלמדות על כך שהמערכת בה נעשה שימוש בחד-אסוף והנתונים האגורים בשרתי חד-אסוף מוגנים בצורה מספקת. כזכור, קניג עוסק בהנדסת מערכות מידע והוא מועסק על ידי חברה שפיתחה את תוכנת השקילה בה עושה שימוש חד-אסוף ואחראי על תחזוקת התוכנה. בעדותו (עמ' 53, 54) הבהיר קניג את מנגנוני אבטחת המידע הקיימים. הוא הסביר כי במערכת יש משתמשים רבים שלכל אחד מהם רמת הרשאה שונה. כך לדוגמה השוקל בעל הרשאה לתפעל את מסכי השקילה של התוכנה, לצד מנהל מערכת (לירון) שיכול לתפעל את רוב מסכי התוכנה. העד הבהיר כי הגישה של כל משתמש למערכת כוללת אמצעי בקרה ואבטחה. כך למשל בעמדת השער ניתן להשתמש באמצעות שם וסיסמא שמופקת באמצעות מחולל סיסמאות (טוקן - מעין כרטיס חכם אישי). חשוב לענייננו לציין כי לאחר שהשוקל "סוגר" את תעודת השקילה, לשוקל אין גישה לנתונים, ו"למנהל המערכת יש גישה אבל רק על מנת להדפיס מחדש את התעודה" (עמ' 54 ש' 17), אך שינוי בנתונים דורש הבנה מעמיקה בתפעול בסיס הנתונים (עמ' 57 ש' 10). בקיצור, מעדותו של קניג עולה כי המערכת בה נעשה שימוש, מקיימת מנגנוני אבטחה ובקרה שמונעים כניסתו של בלתי מורשה למערכת ועריכת שינויים בנתונים ובכלל זה בנתוני השקילה, כן עולה כי נערכת בקרה ובדיקה שוטפת של התוכנה. זו גם התמונה העולה מעדותו של בכר מנהל אבטחת מידע בחד-אסוף אשר עמד בעדותו של מנגנוני האבטחה הקיימים, ותיאר כי השרת מצוי בחדר מאובטח ושאר גישה נגישה אליו. כן ציין כי אף הוא, מי שהוגדר כמנהל המערכת, אינו מורשה לבצע שינויים בנתוני השקילה (עמ' 70 ש' 21 ואילך). מעבר לכל אלה, אין ראיה כלשהי לכך שהנתונים שהוצגו ובמיוחד תעודות השקילה, לא משקפים את התוצרים השוטפים של פעילות המתחם. לבסוף, בראיות שהוגשו קיימות תעודות מרשות הפיקוח על משקולות לגבי תקינות המשקל (ת/27).

"העקבות" - המסמכים שתיעדו את השקילה

40. כאמור, בסיום תהליך השקילה מופק מסמך שמשמש לאחר מכן את חד-אסוף להתחשבות עם הספקים - היא תעודת שקילה. לתעודת השקילה משודך המזכר הידני. שני מסמכים אלה מועברים להמשך טיפול הנהלת החשבונות בחד-אסוף. ממסמכים אלו ניתן לדלות מידע לגבי נתוני השקילה שנרשמו. ואכן, נדבר עיקרי של הראיות הוא אותן תעודות שקילה ומזכרים ידניים שקובצו בתוך ת/1.

41. מוצג זה הוא מספר קלסרים שכוללים את אותן 950 תעודות שקילה ומזכרים של המקרים בהם בוצעה מרמה לפי שיטת המרמה העיקרית, באופן שלכל תעודת שקילה מוצמד המזכר הידני הרלוונטי. בחלק מהמקרים קיימים מסמכים נוספים המתייחסים למשאיות התמימות מהן "נלקחו" נתוני המשקל והוזנו בתעודת השקילה של משאית של מתכות טמרה, זאת לשם הצלבת המידע (ולכך נתייחס בהמשך). מסמכים אלה הם פרי פעולות איסוף וקיבוץ שביצעו לירון ווגנר לאחר שהפרשה נחשפה (עדות לירון, עמ' 58 ש' 58) ופעולות ניפוי שבוצעו לאחר מכן בהנחיית רשויות התביעה. חלק מתעודות אלה הוצגו לפני שגיב במהלך שיחתו עם קטן, שגיב התייחס אליהן וחתם עליהן שפי שהובהר מקודם. מסמכים אלו הוצגו ובוארו בעיקר בעדותו של ווגנר. לשם התמצאות בסבך המסמכים ב-ת/1 ניתן להיעזר בטבלאות העזר שהוגשו במהלך נאום הפתיחה של המאשימה. טבלה מס' 1 כוללת רשימה של תעודות השקילה תוך שיון למשאית ספציפית לרבות ציון מועד התעודה, מיקומה בת/1, המשקל נטו באותה תעודה וסכום המרמה.

42. באופן כללי יאמר כי הנתונים הכלולים בת/1 הם ראיה משמעותית. לא זו בלבד שהמסמכים מאששים את

גרסת שגיב שנמסרה לחוקר הפרטי, אלא שהיא מהווה ראייה עצמאית ונפרדת ובעלת משקל רב מאוד, בהיות המסמכים תוצר המרמה בה פעל שגיב ואשר הנאשם היה חלק ממנה באותם מקרים בהם שימש נהג. נעיר כי במכלול הראיות מצוי - ת/2. מוצג זה הוא דיסק שכולל מידע שחולץ וקובץ מבסיס הנתונים המצוי בחד-אספ. הדיסק כולל חמישה קבצים ובכל קובץ נתוני שקילה לפי משאית. המידע כולל מספר תעודת השקילה, המשקל, תאריך השקילה, זמן שקילת הברוטו (תחת הטור תאריך שקילה 1) (עדות בכר, עמ' 67-68). יובהר כי חלק מן המידע כגון זמן השקילה אינו מופע בתעודות השקילה, אך הוא נתון המצוי בנתונים שבשרת הראשי של חד-אספ (עמ' 68 ש' 5). בקובץ זה סומנו זוגות של תעודות שקילה וכל הפרטים הקשורים אליהן, לגבי משאית תמימה אל מול תעודה שקילה בה בוצע הזיוף. ואולם ישם אל לב כי הנתונים המובאים בקבצים אלו, אינם תואמים את מקרי המרמה הנטענים בכתב האישום, שכן מידע זה משקף את התעודות שנחשדו במרמה ונאספו על ידי חד-אספ אך לאחר מכן עברו סינון וניפוי על ידי התביעה (עמ' 74, שורה 29 בהתאם לקריטריונים שלא תאמו תמיד את המתודה שהנחתה את נציגי חד-אספ בעת איסוף הנתונים.

43. **הצלבת התעודות** - המסמכים בת/1 כוללים את תעודת השקילה שזויפה על ידי שגיב והמזכר הידני, אך בנוסף לכך כולל ת/1 חלק מתעודות שקילה של המשאית התמימה המקבילה ממנה נלקחו הנתונים שהועתקו אל תעודת השקילה המזויפת של מתכות טמרה, כלומר המשאית שנשקלה במקביל למשאית טמרה. בנוסף - וזה הזמן להתוודע אל המוצג ת/1א - מלבד התעודות המקבילות המצויות בת/1 קיימות תעודות נוספת "תמימות" שנאספו בת/1א לבקשת המאשימה לאחר סיום חקירת המשטרה. יודגש כי לא לכל התעודות שזויפו יש מקבילה תמימה. וגנר הבהיר כי הצליח לאתר "למעלה מ-50 אחוז" מהתעודות ששיקפו את השקילה מהן הועתקו הנתונים אל התעודה המזויפת ו"לגבי יתר התעודות שמהן נלקחו מספרים" הבהיר וגנר שלא נמצאו בארכיב של חד-אספ (עמ' 32 ש' 20). טבלה 1 מבהירה אלו תעודות מזויפות מזווגות לתעודות תמימות ואלו לא. לענין התעודות המוצלבות ראו עדות וגנר (עמ' 31). בנקודה זו נשאלת השאלה, מדוע לא ניתן היה להיעזר בנתונים מהמאגר בו חולצו המקרים המצויים בת/2 כדי לאתר נתוני תעודות תמימות נוספות ולהצליבן עם תעודות המרמה שלא נמצאו להן מקבילה בארכיב כדברי וגנר. אך הואיל וענין זה לא לובן עד תום על ידי הצדדים, לא יינתן משקל למסקנות שיכולות לנבוע משאלה זו.

44. כאמור, בסוף תהליך השקילה מופקת תעודת שקילה אליה מוצמד המזכר הידני. המזכר הידני כולל את המשקל האמיתי של המשאית. ניסיון המאשימה לטעון (במהלך ישיבת ההשלמה, עמ' 79) כי המשקל שנרשם במזכר הידני (לפני שינויו לאחר מכן במקרים שבהם שונה) אינו משקף אל נכון את השקילה האמיתית, אין לו כל עיגון בראיות. טיעון זה אף יש בו כדי לערער את התיזה שמציגה המאשימה עצמה לגבי שיטת המרמה העיקרית. בנוסף, יש בטיעון האמור משום ניסיון להציג תזה משוכללת יותר בדבר שיטת מרמה מתוחכמת (שכלל לא נטענה) לפיה כבר בשלב הראשון של השקילה שגיב לא רשם במזכר הידני את המשקל הנכון אלא הגדיל את המשקל. זאת שלא לדבר על כך שלא הובהר מה ההיגיון במהלך שכזה מצד שגיב לנוכח העובדה כי לאחר מכן ממילא זויפו מזכרים ידניים. בנוסף לכך, קבלת טיעון זה שאינו מעוגן כלל בראיות מצריך פיצול הודאתו של שגיב בפני החוקר הפרטי וגם למהלך שכזה לא ניתן נימוק כלשהו, לא כל שכן נימוקי משכנע.

עיון בת/1 מלמד כי קיימים מספר דפוסי פעולה ביחס למזכר הידני. **דפוס הפעולה הראשון:** בחלק מן המקרים המשקל (ברוטו) שנרשם במזכר הידני בכתב יד לא שונה, ובמקרים אלו (בהם תעודת השקילה הוגדלה) ניתן להבחין בבירור בכך שבתעודת המשקל צוין משקל גבוה מזה שבמזכר. דוגמאות לכך: תעודה שקילה מס' 1307-00009 מיום 1.7.2013, מס' 899 בקלסר 8 בת/1; תעודת שקילה מס' 1303-00705 מיום 17.3.2013, מס' 744 בקלסר 8

בת/1. **דפוס הפעולה השני** - זיוף הרישום במזכר הידני תוך ניסיון להתאימו למשקל שמופיע בתעודת השקילה. דוגמאות לכך: תעודה שקילה מס' 1306-00288 מיום 6.6.2013 מס' 842 בקלסר 7 בת/1; תעודת שקילה מס' 1307-00172 מיום 3.7.2013, מס' 906 קלסר 8 בת/1. **דפוס שלישי** - מקרים בהם לא נרשם במזכר משקל כלשהו. דוגמאות לכך: תעודת משקל מס' 1303-00003 מיום 3.3.2013, מס' 735 בקלסר 7 בת/1; תעודה שקילה מס' 1304-00170 מיום 4.4.2013, מס' 754 בקלסר 7 בת/1. הואיל ולא הובאו ראיות לגבי נקודה זו, לא ברור דיו אם אי-הרישום כשלעצמו מצביע על כך שהוא נעשה כחלק משיטת מרמה, למרות שחלק ממקרי המרמה הנטענים (שכלולים בת/1) כללו מזכרים שלא נרשם בהם משקל כלל. תמיהה נוספת בהקשר זה עולה מקום שהעדר רישום משקל במזכר הידני "עבר" את משוכת המסווג, ונראה כי הדבר אינו מתיישב עם השיטה בה נקט שגיב. על כל פנים, בנקודה זו נותר ספק שאינו מאפשר את הקביעה מעל לכל ספק סביר כי המקרים בהם לא נרשם משקל במזכר הידני היו חלק ממעשי המרמה.

45. **התאמה במשקל** - נזכיר כי ליבתה של שיטתה המרמה היא פעולה במחשב בו גרם שגיב להזנת נתונים ממשאית א' תמימה שנשקלת במקביל, לתעודה המתייחסת למשאית ב' של מתכות טמרה שמצויה בו בזמן על המשקל השני. מכאן, שניתן לצפות להתאמה מלאה בין המשקל של המשאית התמימה אל מול המשקל של המשאית לגביה נערך הזיוף. עיון בת/1 מלמד כי במקרים רבים אכן קיימת התאמה. באותם צמדי מקרים שכלולים בת/1 (ונזכיר אין הצלבה לכל התעודות המזויפות המצויות במכלול בת/1) ניתן להבחין כי קיימת התאמה בין משקל המשאית התמימה לעומת זו של מתכות טמרה שהייתה בו בזמן על המשקל. אך לעיתים ניתן להבחין בהפרש. לכך מספר הסברים אפשריים: האחד, שהמשאית (התמימה) עדיין בתנועה והמשקל לא "ננעל", דבר אשר גורם לכך שירצדו מספרים במשקל ובהתאמה במחשב שלא יתאמו למשקל הסופי של המשאית התמימה. יש להדגיש בנקודה זו כי מדובר במאזניים ששוקלים טונות כך שרמת הדיוק בו והקפיצות הן של עשרת ק"ג (ת/33(2)). ההסבר השני, ירידת/עליית נהג המשאית דבר שיכול להוסיף או לגרוע מהמשקל הכולל (עדות בכר, עמ' 69 ש' 1; ת/33(2)).

46. ואולם, ניתן למצוא חלק מן המקרים בהם קיים פער חריג ובלתי מוסבר בין המשקל בתעודת המשקל המזויפת לבין תעודת המשקל התמימה שעולים על 200 ק"ג. כך למשל ניתן למנות את הדוגמאות הספורדיות הבאות: שקילה ביום 30.5.2013 שעה 10:16 של משאית מתכות טמרה מס' 5181957 - נרשם משקל 37700, לעומת שקילה באותו יום בשעה 10:21 - 37380, כלומר הפרש של 320 ק"ג; שקילה מיום 9.6.2013 שעה 7:48 הפרש של 240 ק"ג; שקילה מיום 10.6.2013 שעה 7:16 הפרש של 160 ק"ג (נתונים אלו חולצו מתוך ת/2). בישיבת ההשלמה ולשאלתי, ציינה ב"כ המאשימה כי "**אין לנו דרך ולא הבאנו חוות דעת מומחה לעניין מה הגבולות שבהן המשאית יכולה לשקול יותר או פחות, כאשר היא בתנועה או כאשר יש עליה שלושה או ארבעה אנשים**". כמו כן, קיים תיעוד לפחות של מקרה אחד שלא הובהר מדוע נכלל בגדר מקרי הזיוף, דוגמת תעודת שקילה מס' 739 בקלסר 7 בתוך ת/1. הטיעון כי הזיוף נלמד מעצם המשקל הגבוה, אינו יכול להתקבל. שכן אין חולק כי התשתית שהמאשימה ביססה עליה את הוכחת מקרי המרמה "לא התבסס[ה] על יכולת העמסה הפיזית של המשאית מאחר ויתכן מקרה, שבו המשאית עברה עבירה, או הובילה משקל מעל הרישיון וכדומה" - לשון ב"כ המאשימה בישיבת ההשלמה (עמ' 78 ש' 2).

47. אכן נשאלת השאלה כיצד זה שמאן דהוא לא הבחין בזיופים במזכרים הידני, מקום שלדברי וגנר "**בסוף כל יום או אחת ליומיים לירון היה עובר על התעודות ובודק שבסוף הסיווג היומי תואם את...מה שאתו מסווג רשם**

מתאים לדף הממוחשב (עמ' 41 ש' 9). לאור העובדה כי בחלק מהמזכרים המחיקות בולטות וקיים פער בין המשקל המופיע במזכר לבין זה המופיע בתעודת השקילה, נראה כי לא נערכה בדיקה יסודית, אם בכלל. ניתן לייחס זאת להיקף המסמכים שהצטבר בסוף היום, שהיה צורך לבדוק (עמ' 51 ש' 25). עם זאת, אינני סבור כי יש בכך כדי לעורר ספק בדבר אשמת הנאשם, שכן הדבר מצביע לא יותר מאשר על כך שהליך הבקרה הנוסף - אם היה קיים, כשל.

48. הראיות שסקרנו עד כה מלמדות בבירור כי בתקופה שבסמוך לחודש אפריל 2013 ועד לתחילת חודש אוגוסט 2013, התבצעה במתחם מרמה בשקילת הגרוטאות שהובאו למקום על ידי מתכות טמרה. בחלק מהמקרים הגיעו משאיות של מתכות טמרה כשהן נושאות גרוטאות, נכנסו למתחם ועלו על המשקל. שגיב, ביצע מרמה באופן שגרם להעתקת נתוניה של משאית שעמדה על משקל אחד שנשא גרוטאות במשקל גדול יותר, לתעודת השקילה עם מתכות טמרה. בהתאם לכך קיבלה מתכות טמרה תמורה עודפת על התמורה המגיעה לה בגין משקל המתכת האמיתי שהיא סיפקה. ובנקודה זו נשאלת השאלה - מה היה היקף המרמה והאם ההיקף הנטען בכתב האישום הוכח?

היקף המרמה

49. נעיר תחילה כי בשים לב לעבירות המיוחסות לנאשם, קבלת דבר במרמה - אותו תשלום שבועי - ולאור הקביעות לגבי מידת מעורבות הנאשם בשיטת המרמה, כפי שנבאר בהמשך - אינני סבור כי קביעת היקף המרמה המדויק הוא מהותי לבחינת אשמתו של הנאשם. שכן, לנאשם לא מיוחסת השתתפות בכל מעשי המרמה אלא בחלק מהן, וכן לא ניתן לייחס לו שותפות במלוא המרמה (כפי שיובהר בהמשך). אולם, דומה כי בעידן לאחר תיקון 113 קיימת חשיבות לכלול בכתב האישום את כל הנסיבות שהמאשימה מבקשת להוכיח גם אם אין הן חלק מיסודות העבירה ולו לצורך הליך קביעת מתחם העונש ההולם (ראו: מוחמד עלי "על סדרי דין וראיות בדרך לקביעת מתחם עונש הולם" הפרקליט נד 19, 24 (2016)). על כן אינני מוצא לנכון לפטור את עצמי מדיון בשאלה אם הוכח היקף המרמה, אם כי אשוב ואדגיש שחשיבות שאלה זו לנאשם - מצומצמת.

50. נזכיר כי בכתב האישום נטען כי מתכות טמרה קיבלה במרמה סכום עודף שאינו פחות מ-8.46 מיליון ₪. לנאשם לא מיוחסת הטענה כי הוא קיבל סכום זה או חלק ממנו או כי היה שותף בקבלתו, אלא שהטענה בכתב האישום שסכום זה נתקבל על ידי נציגי מתכות טמרה.

51. מן הראיות עולה כי חישוב סכום המרמה הכולל נעשה בהילוך שכלל ארבעה שלבים. **בשלב הראשון**, חושב המשקל הממוצע אותו נשאה כל משאית בתקופה בה לא התקיימה המרמה. נתונים לגבי הממוצע רוכזו בת/3. **בשלב השני**, אותרו כל התעודות המזויפות. **בשלב השלישי**, חושב הפרש בין המשקל המזויף באותן תעודות שאותרו לבין הממוצע ששיקף לפי שיטת חישוב זו נקודת הייחוס שביטאה את המשקל האמיתי. העודף בין הממוצע לבין כל תעודת משקל המזויפת, הוא הכמות שהוגדלה בשיטת המרמה. **בשלב הרביעי**, חושב שווי המרמה בהתאם למחיר לק"ג בתקופה הרלוונטית לכל חשבונית כפי שהדבר עולה מתוך ת/5, שהוא חשבוניות שעל פיהן שולמה התמורה בפועל למתכות טמרה (ולגבי התשלום - ראו כרטסת הנהלת חשבונות ת/4, גיליון העברות בנקאיות ת/6 ודפי חשבון של חשבון מתכות טמרה ת/7).

52. השאלה הנשאלת כאן - מדוע לא נעשתה פעולה פשוטה יותר לחישוב היקף המרמה חלף הידרשות לממוצע שמעצם הגדרתו אינו מבטא חישוב מדויק. אם המזכר הידני הכיל את המשקל ברוטו וביטא משקל אמיתי, מדוע לא חולץ ההפרש בין מה שצוין במזכר הידני לבין מה שהופיע בתעודת השקילה שזוּיפה, וכך ניתן היה להגיע לתוצאות מדויקות יותר? כפי שהזכרנו לעיל, בחלק מהתעודות אכן נשתמר הרישום המקורי שנרשם במזכר הידני ולא בוצע בו שום שינוי, אך בחלק מן המזכרים המספר זויף ובחלק מהמזכרים הידניים לא נרשם משקל כלל. בדיקה לגבי המשאית של הנאשם מגלה שמתוך כ-235 מקרי מרמה נטענים 60 כללו מזכרים ידניים שלא בוצע בהם שינוי, וברי כי במקרים אלו ניתן לחלץ את הנתונים באופן מדויק ולחשב את סכום המרמה בהתאם. מקרים אלה מהווים כ-25% ממקרי המרמה המיוחסים למשאית הנאשם, אחוז לא מבוטל כלל. יתרה מכך, בחלק מהמקרים בהם זויף המזכר הידני, ניתן להתחקות אחר הספרות המקוריות ולברר את המשקל ברוטו המקורי. לכך דוגמאות רבות ונפנה בין היתר למזכרים הבאים: מזכר שסומן 888.1 בקלטר 7 בתוך ת/1 שמשוּיך לתעודת שקילה מס' 1302-01132; מזכר שסומן 850.1 בקלטר בתוך ת/1 שמשוּיך לתעודת שקילה מס' 1306-00566; מזכר מס' 866.1 בקלטר 7 בתוך ת/1 שמשוּיך לתעודת שקילה מס' 1306-00965; מזכר מס' 930.1 בקלטר 8 בתוך ת/1 שמשוּיך לתעודת שקילה מס' 1307-00778 (ואלה רק דוגמאות). אינני מתעלם מכך שבחלק מהמקרים לא ניתן לחלץ את המשקל המקורי לפני זיפּו וכי בחלק מן המזכרים לא כוללים ציון משקל כלל. אולם, ניתן היה לחלץ נתונים מדויקים משיעור ניכר מהמסמכים. לפי הילוך זה ניתן לצמצם את החישוב לפי שיטת הממוצע רק לגבי המסמכים שלגביהם לא ניתן להתחקות אחר הנתונים המקוריים. הישענות על מיצוע מקום שקיימת שיטה מדויקת יותר, אינה תואמת את אופיה של ההוכחה הנדרשת במשפט פלילי ושל המחויבות להגיע לדיוק מירבי, ככל שהדבר אפשרי ואינו כרוך בעלויות קיצוניות, ודומה שלא זה המצב שלפנינו.

53. בהליך פלילי אין מנוס לעתים מהתבססות על ממוצע, זאת בהעדר נתונים מדויקים יותר, אך גם אז יש לערוך את החישוב כדבעי תוך ניסיון לצמצם את חוסר הדיוק עד למינימום ההכרחי. במקרה שלפנינו הממוצע חושב בהתבסס על נתונים שהתייחסו למטענים שהובלו סמוך לפני תחילת השיטה, שנפרשו על פני תקופה קצרה יחסית (כחודשיים עד פברואר 2013). לא הובהר מדוע לא נלקח ממוצע בהתבסס על נתונים רבים יותר ותוך ניסיון למזער סטייה אפשרית, כגון השוואה לתקופה מקבילה משנה קודמת וכו'. משהזכרנו את שהזכרנו נעשה אתנחתא קלה ונזכיר לקורא (ולעצמנו) מספר מושגי יסוד.

54. **ממוצע** הוא נתון שמשקף "מרכז" אוסף נתונים והוא מחושב כסכום המספרים חלקי כמותם. לדוגמא: אם רוצים לדעת מהו הממוצע החשבוני של המספרים הבאים: 4,5,6,7,8, אזי מחברים אותם; $4+5+6+7+8=30$, ומחלקים בכמותם (5): $30 \div 5 = 6$. אם כך, הממוצע החשבוני של מספרים אלו הוא 6. **סטיית תקן** היא מדד סטטיסטי לתיאור הפיזור של ערכי קבוצת נתונים סביב הממוצע שלהם. במונח "סטייה" מתכוונים למרחק בין ערך כלשהו בקבוצה לבין הממוצע. סטיית תקן בשיעור אפס, משמעותה כי כל הערכים רחוקים באותה מידה מהממוצע - וכלל שהסטייה גבוהה יותר מעיד הדבר על קיומו של פיזור גדול של הערכים, כלומר שקיימים ערכים "רחוקים" יותר מהמרכז. הנוסחה לחישוב סטיית התקן היא: שורש של 1 חלקי כמות המספרים בקבוצה כפול כל מספר פחות הממוצע בריבוע. הערך העיקרי בהבנת סטיית תקן של אוסף נתונים הוא **בהערכת השוני של הערכים בהשוואה לממוצע**. כלומר סטיית התקן מראה עד כמה יכול להיות שהמצב בפועל הוא שונה מהממוצע [ובהקשר זה נזכיר את השאלה המבדחת הידועה: מה הסיכוי שסטטיסטיקאי יטבע בברכה שגובה המים הממוצע בה הוא 30 ס"מ?].

55. השיטה בה נקטה המאשימה בחישוב סכום המרמה, אינה יכולה לשמש בסיס להוכחה במשפט פלילי. שכן

לגבי חלק מן הנתונים היה ניתן להגיע לחישוב מדויק יותר ולהותיר את החישוב לפי ממוצעים רק למקרים "הקשים" בהם לא ניתן להגיע למשקל המקורי שצוין במזכר הידני. יתרה מכך, בפרק הקודם הצבענו על קיומם של מזכרים ידניים שלא צוין בהם משקל וקבענו כי ספק אם מזכרים אלו היו חלק מהמרמה, וכן הצבענו על קיומם של אי דיוקים כאלה ואחרים במקרי המרמה שתועדו בת/1. אינדיקציות אלו מביאים אותי למסקנה כי נותר ספק באשר לנכונות סכום המרמה המדויק שננקב בכתב האישום. לצד זאת, הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת שהיקף המרמה הוא סכום ניכר ומשמעותי שמסתכם בכמה מיליוני שקלים.

56. בסיום פרק זה, יוער כי שקלתי את האפשרות לדרוש מהמאשימה להציג חישוב חדש של הנתונים הגולמיים שכלולים בת/1 תוך ניפוי המקרים לגביהם הערתי: אותם מקרים עם פער במשקל בין התעודה המזויפת לבין התעודה התמימה (במקרים בהם נמצאו תעודות מוצלבות) שאין לגביהם הסבר; מקרים בהם במזכר לא נרשם משקל כלל ולא נמצאה ראייה אחרת שתומכת בטענה שמדובר במקרה מרמה, ואותו מקרה - ומקרים נוספים - בהם ההוכחה נשענת רק על משקל בלתי סביר בלבד. ואולם, בסופו של יום לא מצאתי לדרוש זאת, לנוכח העובדה כי השלכת העניין על הנאשם שלפניי, היא מועטה אם בכלל.

גרסת הנאשם והראיות הקשורות בו

57. יושם אל לב כי כתב האישום מייחס לנאשם עבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות (שנעברה במספר מקרים). לצד זאת כתב האישום מגולל את פרטי פרשיית המרמה במלואה ובתוך כך לנאשם מיוחס תפקיד מסוים, מתוחם ומוגדר. כזכור, כתב האישום מתאר שתי שיטות מרמה ועסקנו עד כה בשיטת המרמה העיקרית. בסעיפים 4-1 לכתב האישום מתואר כיצד פעלה שיטת המרמה ובכלל זה הקשר שנרקם בין שגיב לבין מחמוד וגאנם, הבעלים והמנהלים של מתכות טמרה, להונות את חד-אסף. נטען כי בכ-950 מקרים שלחו מחמוד וגאנם משלוחי גרוטאות באמצעות חמש משאיות ושגיב הגדיל את משקלן ואפשר למתכות טמרה לזכות בכספי מרמה.

חלקו של הנאשם מתואר בסעיף 6 לכתב האישום וכלפיו נטען כי בחלק מאותן 950 הזדמנויות שונות, הוא "נטל חלק" בשיטת המרמה ובהיותו מודע לשיטת המרמה אפשר את ביצוע המרמה, הקל על מעשיו של שגיב מחמוד וגאנם - בהיותו נהג משאית - ובתמורה לכך שילמו לו מחמוד וגאנם סך של כ-1,500 ₪ לשבוע. לאחר שהצבנו את הנטען ניגש לעיצומן של הראיות הנוגעות לנאשם.

58. החוקר הפרטי מטעם חד-אסף, קטן, שוחח עם הנאשם פעמיים: פעם אחת ביום 18.9.2013 (להלן: **השיחה הראשונה**) ופעם נוספת ביום 27.9.2013 (להלן: **השיחה השנייה**). לאחר מכן הנאשם נחקר במשטרה. שתי השיחות עם החוקר הוקלטו על ידי החוקר - קבצי ההקלטה מצויים בדיסק ת/8א; התמלול של שתי השיחות מצוי בת/8ב (השיחה הראשונה עמ' 1-18; והשנייה מעמ' 18 ואילך); וראו גם כן תרשומת בכתב יד שנערכה על ידי קטן תוך כדי השיחה הראשונה (ת/8), עליה חתם הנאשם. כעולה מהשיחה השנייה עצמה, בנוסף לתיעוד המוקלט נעשה רישום בכתב דוגמת הרישום שנערך בשיחה הראשונה, אך רישום זה לא נכלל בחומר הראיות (עמ' 73 ש' 21). אינני רואה לייחס לחוסר זה משמעות בהימצא תיעוד מלא של השיחה ובהינתן שבמהלך השיחה ניתן להאזין לכך שהחוקר כותב את הדברים תוך שהוא מקריא אותם בקול רם (ראו גם עמ' 75 ש' 15). בהקשר זה יצוין כי ככל שמשמע מסוכומי הנאשם

כי השיחה לא הוקלטה בהקלטת שמע, להבדיל מתיעוד חזותי (ס' 4 לסיכומים) ברי כי הדבר אינו מתיישב עם הראיות.

59. במהלך שיחותיו עם החוקר הודה הנאשם במעורבות במרמה. האזנה לשיחה הראשונה ועיון בתמלול מלמדים כי הנאשם הכחיש תחילה כל קשר לביצוע המרמה. אף לאחר שהוצגו בפניו מסמכים שמעלים חשש לביצוע מרמה המעידים על פער בין המשקל שצוין במזכר הידני לבין המשקל בתעודות השקילה - המשיך לדבוק בהכחשתו (ת/8ב, עמ' 14 ש' 15; עמ' 15 ש' 14). בשלב מסוים של השיחה הודה הנאשם במעורבות חלקית בפרשה. תחילה ציין, לאחר שעומת עם מסמכים, כי זו "הטעות המטומטמת" שהוא עשה וכי שגיב הוא שאמר לו (ת/8ב, עמ' 16 ש' 5). בהמשך השיחה הראשונה הוצגו בפני הנאשם מזכרים ידניים ותעודות שקילה שהמשקל שנרשם בהם אינו תואם (ת/8א, עמ' 17-18). בשיחה השנייה מסר הנאשם כי הוא קיבל ממתכות טמרה סך של 1,500 ₪ מדי שבוע (ת/8א, עמ' 21, ש' 23 ואילך; עמ' 24 ש' 8; עמ' 26 ש' 9), ואולם ציין כי בהתחלה הסכום היה נמוך יותר והסתכם בסך של כ-400-500 ₪ לשבוע (ת/8ב, עמ' 25 ש' 32). כן סיפר הנאשם כי ראשית המרמה החלה בהובלה אחת שביצע מ"ברטעה" והדבר היה בחודש מרץ (ת/8א, עמ' 24). כמו כן סיפר הנאשם כי הוא היה מוביל משאית עמוסה בגרוטאות ושגיב היה מגדיל את המשקל (ת/8א, עמ' 24 ש' 23). עוד עולה מן השיחה כי הנאשם נוהג על משאית קבועה שמספרה 51-819-57 (ת/8ב, עמ' 6 סיפא ואילך; עמ' 26 ש' 30). הנאשם שלל אפשרות כי נהג אחר נהג במשאית שלו דרך קבע ואישר כי "כל אחד עובד על המשאית שלו" (ת/8ב, עמ' 26 ש' 35).

60. הנאשם מעלה שלל טענות לגבי מהלך שיחתו עם החוקר, שניתן להבינן כמכוונות לפסילת תוצרי השיחה כראיה, כלומר במישור הקבילות. זאת בנוסף לטענות לגבי תוכן השיחה במישור המהימנות אליהן נידרש בהמשך.

הסנגור טען כי החוקר הציג בפני הנאשם מצג לפיו הוא שוטר. במישור העובדתי אין לקבל טענה זו. מתוך ת/8 עולה כי בתחילת השיחה בין הנאשם לחוקר (ש' 11) מבהיר קטן ברחל בתך הקטנה: "**אני חוקר פרטי, המפעל שכר אותי...**", בהמשך נאמר "**אנחנו לא משטרה אנחנו אנשים פרטיים**" (קלטת ת/8א, זמן 2.50 ואילך).

כהמשך לטענה זו נטען על ידי הסנגור כי החוקר לא הזהיר את הנאשם בדבר זכותו לשמור על זכות השתיקה ולא העמידו על זכותו להיוועץ בעורך דין. ניתן להבין כי הנאשם מכוון לכלל הפסילה הפסיקתית שנקבע בהלכת יששכרוב. נזכיר כי נקודת המוצא היא שאין המדובר בחקירה שנערכה על ידי המשטרה אלא בשיחה שנערכה עם חוקר פרטי. החוקר לא הציג את עצמו כשוטר ועולה מהחקירה כי הנאשם לא סבר כי הוא נחקר על ידי שוטר. על כן לא מתקיימת ההנחה בדבר קיומו של פער כוחות קיצוני שמחייב הצבת מנגנונים לשם מניעת פגיעה בזכויותיו של הנחקר והקפדה על קיומו של הליך הוגן - שהם חלק מהרציונאליים שעמדו בבסיס הקביעה בהלכת יששכרוב. יתרה מכך, כלל הפסילה הפסיקתית שנקבע בהלכת יששכרוב הוא יחסי ולא מוחלט. אך גם אם נישם את כלל הפסילה היחסי על המקרה הנדון, ולו בשל טענת הנאשם כי החוקר אמר לו שהוא "שוטר לשעבר" (עמ' 5 רישא לסיכומים), ספק אם היישום מולך למסקנה לה מייחל הנאשם, קרי פסילת הראיה. לא התרשמתי כי במהלך השיחה נהג החוקר בחוסר הגינות כלפי הנאשם או כי הפעיל עליו לחץ פסול כזה או אחר. נהפוך הוא, הוא ציין בפני הנאשם "אתה לא מוכרח להגיד לי כלום" (ת/8ב, עמ' 6 ש' 30). בפתח השיחה אף דרש הנאשם: "לפני שאני מדבר את מה שאתה רושם אני רוצה העתקים" (ת/8ב).

הסנגור טען עוד כי החוקר לא הציג "תעודת חוקר" לנאשם בטרם החקירה (טענה שהיא נכונה עובדתית - ראו עמ' 87 ש' 30) וכי לא הציג הסכם שכר טרחה, זאת בזיקה לטענה כי הוא עבד לפי תוצאות וקיים חשש לקיומו של אינטרס מוגבר להביא לתוצאות (עמ' 86 ש' 30 ואילך). אולם אינני סבור כי יש בטענות אלו להוליך למסקנות מרחיקות לכת של אינן המשמעות הראייתית של הדברים שמסר הנאשם לחוקר הפרטי, כנטען על ידי הנאשם בסיכומיו.

61. טענה נוספת במישור הקבילות שמעלה הסנגור נוגעת ל**תקינות ההקלטה**. טוען הסנגור כי לא הוצגו אישורים בדבר תקינות ההקלטה, ועל כן יש לפסול את הראיה.

אין בידי לקבל את הילוכו של הנאשם.

מעדותו של קטן עולה כי הוא הקליט את שיחותיו עם הנאשם באמצעות מכשיר הקלטה ששייך לו שפעל כהלכה וכי הוא "מכיר מה הפסיקה קבעה" ו"מקפיד לקיים [את תנאיה]" (עמ' 88 ש' 22). אכן, בפסיקת בית המשפט העליון הוכרו לאורך השנים ששה תנאים הנדרשים לשם קבלת ההקלטה כראיה שכוללים: תקינות מכשיר ההקלטה; מיומנות המקליט; קיומו של תהליך הקלטה תקין ומהימן; שמירה על שלמות ההקלטה, ווידוא כי לא נעשו שינויים הוספות או השמטות; ראיות לכך שקולות הדוברים בהקלטה זוהו כהלכה; ולבסוף - הדברים שנאמרו ותועדו לא פסולים מחמת כלל אחר שפוסל את הראיה, כגון אמירת הדברים שלא מרצון טוב וחופש (ע"פ 28/59 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יג 1205, 1209 (1959); ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4) 169, פסקה 16 (1984); ע"פ 405/80 מדינת ישראל נ' שדמי, פ"ד לה(2) 757 (1981); ע"פ 639/79 אפללו נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(3) 561 (1980)). ואולם לנוכח השינויים הטכנולוגיים, בית המשפט העליון הכיר בצורך להגמיש את התנאים (הטכניים) לקבילות ההקלטה, תוך הצבת שתי אמות מידה עיקריות: הוכחת מהימנות ההקלטה כמשקפת את אשר נאמר בין הצדדים לשיחה במועד ההקלטה; וזיהוי כהלכה של הדוברים באותה שיחה (ע"פ 4481/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 35 (פורסם בבנו, 16.11.2016)). בנסיבות מקרה זה אין מחלוקת בדבר זהות הדוברים, ועיקרו של דבר - לא עולה חשש לגבי מהימנות ההקלטה. ראשית, הנאשם אישר בעדותו את תוכן השיחות ולא התכחש להן, ונראה כי טענותיו מכוונות למישור פסילתן במישור המהותי (השוו: ע"פ 6411/98 מנבר נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 150 (2000); ע"פ 2801/95 קורקין נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 791 (1998)). שנית, מהימנות ההקלטה נלמדת מתוכן השיחה עצמה. מהאזנה לשיחה ניתן להתרשם מרצף הדיבור, מתוכן הדברים, מהדינמיקה של השיחה, מהקוהרנטיות של השיחה ומהאינטראקציה בין הדוברים. שלישית, תוכן ההקלטות תואם את התרשומת בכתב שנערכה על ידי החוקר, עליה חתם הנאשם ואשר הוגשה כראיה (ת/8).

62. טענה נוספת שמעלה הנאשם, כי החוקר הבטיח לו שלא יינקטו נגדו הליכים משפטיים. בהקשר זה ציין קטן בעדותו כך "אני רציתי להימנע מללכת למשטרה, התייחסתי אליו כאל עבריין זוטרי וריחמתי עליו המשטרה אמרה לי אתה לא רשאי להכריע. המשטרה הכריחה אותי, חוקר אמר לי תגיע מיד" (עמ' 91 ש' 7). מקובלים עליי דברי קטן כי הוא לא הבטיח דבר לנאשם משום שלא יכול היה להבטיח לו דבר (עמ' 78-79). ייתכן וממהלך השיחה ניתן להבין כי החוקר מציג בפני הנאשם מצג לפיו אם ידבר הוא לא "ילך עד הסוף" (ת/8ב, עמ' 2 ש' 20). אולם לצד דברים אלו מציין קטן בפני הנאשם בצורה מפורשת "אני רוצה לדעת את האמת והמפעל צריך להחליט מה הוא עושה עם האמת הזאת" (ת/8ב, עמ' 2 ש' 13) וכי יש "סיכוי שזה יגיע גם לבית המשפט..." (ת/8ב, עמ' 5 ש' 5).

30). החוקר אף ציין בפני הנאשם "מביאים אותך מחר לשופט בסדר? מביאים אותך לבית המשפט ועוצרים אותך, מה האמת שלך? אמיתי כמו גבר אני אניד לך את האמת..." (ת/א, עמ' 41 ש' 23). מהדברים שצינו עד כה ומהאזנה לשיחה במלואה, לא התרשמתי כי הנאשם מסר את הדברים לאחר שהובטח לו כי לא יינקטו נגדו הליכים פליליים. ככל שניתן להתרשם מהדברים שמסר החוקר כי רוח הדברים אכן הייתה כזו (וראו דברי קטן, עמ' 78 ש' 19 ואילך), אינני סבור כי יש בכך כדי לפסול את הראיה. מי שהחליט לפעול נגד הנאשם אינו החוקר או חד-אסוף, אלא המשטרה ולאחר מכן רשויות התביעה וברי כי בתהליך זה, יכולת חד-אסוף להשפיע על הנאשמים שנגדם יוגשו כתבי אישום מוגבלת למדי.

63. עתה נתייחס לעדות הנאשם בבית המשפט. הנאשם העיד במסגרת פרשת ההגנה והוא הכחיש כי ידע על המרמה וכי היה חלק ממנה, זאת בניגוד לשיחתו עם החוקר ולחקירתו במשטרה, אליה נתייחס בהמשך. בעדותו ציין הנאשם כי הוא שמע "על כל העניין של הזיופים" בסוף חודש אוגוסט 2013 מנהג שעבד אצל ספק בשם עסליה שאמר לו "שיש משהו, מתנהל משהו לא בסדר על המשקל" והנאשם התקשר בתורו ללירן והודיע לו "שהנהגים מדברים כאן והנהג של עסליה אומר שיש משהו לא תקין" (עמ' 127 ש' 3; עמ' 132 ש' 10 ואילך). הנאשם לא אישר בעדותו בבית המשפט כי הוא ידע על המרמה וכי הוא קיבל ממחמוד וגאנם סכום שבועי כחלק מהתמורה בגין ביצוע המרמה באותם מקרים בהם הוביל גרוטאות ושגיב הגדיל את משקלן (עמ' 150-152). הנאשם אף התכחש לכך שקטן הראה לו מסמכים במהלך שיחתו עמו וציין שהוא אינו זוכר את הדברים (עמ' 156 ש' 10 ואילך). במהלך עדותו, הנאשם אישר כי הוא נפגש עם החוקר פעמיים (עמ' 128 ש' 9) אולם בחקירתו הראשית לא נשאל לגבי פרטי שיחותיו עם החוקר (לגבי חקירתו במשטרה), וכל שאמר לגבי זה האחרון כי הלה אמר לו "מה שאני אניד לך אתה תדבר" (עמ' 128 ש' 9). התמונה המצטיירת מעדות הנאשם כי אין לסמוך על דבריו בבית המשפט ואין לקבלם, וכי הדברים שמסר לקטן ובדבריו במשטרה מגלמים גרסה מהימנה ודברים שמשקפים הודאת אמת בחלקו בפרשת המרמה.

64. ניתן היה לצפות כי לנוכח טענותיו הקשות של הנאשם כלפי קטן ובשל התכחשותו לדברים שמסר בפניו ולאחר מכן בחקירה, ינצל את הבמה שניתנה לו בבית המשפט ויציג גרסה סדורה לפרש הדברים, אך התמונה הייתה רחוקה מכך, ועדותו הראשית אף נעדרת פירוט מינימלי וראוי. יתרה מזו, הנאשם נחקר חקירה נגדית. ככל שהתקדמה החקירה הנגדית והנאשם נתבקש למסור הסברים לגבי הדברים שמסר בחקירתו במשטרה ובפני קטן, הנאשם לא סיפק הסברים ותשובותיו לא הניחו את הדעת (ראה למשל עמ' 137). כאמור, חרף ההזדמנות שניתנה לנאשם לספק הסברים הוא לא סיפקם ובשלב מסוים אף ביקש שלא לענות יותר על שאלות (עמ' 151 ש' 31, וראו דברי בית המשפט לנאשם בעמ' 152). תשובותיו של הנאשם היו במקרים רבים שהוא לא יודע ולא זוכר, אף כאשר נשאל לגבי גרעין הגרסה שמסר, כלומר כי שגיב הגדיל את המשקל במרמה (עמ' 161 סיפא, עמ' 162, 163). ככלל, לגבי ליבן של הטענות, הנאשם לא מסר מענה הולם ותשובותיו התאפיינו בהתחמקות (עמ' 165, עמ' 166); חלק מהסבריו של הנאשם לדברים שנמסרו על ידו מקודם בשיחתו עם קטן היו מוקשים, כך למשל טען כי הפרטים שמסר לגבי שיחתו עם לירן היו לאחר שקטן הפחיד אותו בכך שהמשטרה תתערב והוא ייעצר - בעוד שפרטים לגבי שיחת הנאשם עם לירן כלל לא עלו בשיחתו עם החוקר, אלא רק בחקירה במשטרה (עמ' 137). לאחר שעומת עם כך, טען שהדבר היה בשיחה שהייתה מחוץ למקום המפגש בו הוקלטה השיחה (עמ' 137), טענה שלא עלתה לפני כן בעדותו הראשית. קושי נוסף נעוץ גם בסלקטיביות של מסירת התשובות. להבדיל מהפרטים שיש בהם לסבכו, כאשר הסוגיה עליה נשאל הייתה נוחה לו הוא נטה למסור תשובות מפורטות. כך למשל לגבי משמעות ציון שם הנהג על גבי תעודת השקילה, אישר הנאשם בפירוט כי אכן ציון שם הנהג אינו ערובה לכך שהנהג הרשום הוא שנהג בפועל במשאית (עמ' 150 ש' 1; עמ' 151).

153 ש' 1); וכך כאשר מסר כי בזמן פסילת רישונו אדם אחר נהג במשאית (עמ' 160 ש' 8; ש' 23).

65. טענה מרכזית בעדותו של הנאשם כי הוא מסר את הדברים בפני קטן מאחר וזה האחרון הנחה אותו מה לדבר ומה עליו להגיד, ועל מנטרה זו חזר שוב ושוב בעדותו בבית המשפט (עמ' 137 ש' 29; עמ' 146 ש' 17; עמ' 149 ש' 1; עמ' 167 ש' 23; עמ' 169 ש' 1). מעבר לכך שקטן שלל הילוך שכזה (עמ' 79 ש' 1) ודבריו מקובלים עלי, דבריו של הנאשם מוקשים מאוד, משום שאינם מתיישבים עם יתר הראיות ואינם תואמים את ההתרשמות ממהלך השיחה. וליתר פירוט:

תחילה יצוין כי מהאזנה לשיחה שהתנהלה בין קטן לבין הנאשם ומהתרשמות כללית ניתן לומר כי השיחה התנהלה בצורה הוגנת, ולא עלו במסגרתה תכנים שיכולים לעורר את החשש כי הדברים שנמסרו אינם מבטאים הודאת אמת וכי הם פרי של דקלום של דברים שהחוקר הנחה את הנאשם לומר.

זאת ועוד, הנאשם טען כי השיחה שתועדה כללה מפגש מקדים עם קטן בו אמר לו זה האחרון "אני שואל אותך, ואתה עונה מה שאני אומר לך עונה" (עמ' 141). אלא שדברים אלו לא מתיישבים עם ההתרשמות ממהלך החקירה. בחקירה מסר הנאשם פרטים גדושים במידע שחלקם לא היה בידיעת קטן ובוודאי שהנאשם לא יכול לזכור את כולם ולדקלם אותם בצורה סדורה מקום שנאמרו לו לפני תחילת השיחה כטענתו (עמ' 142 ש' 18). עולה בבירור כי הפרטים נדלו מתוך ידיעותיו שלו. בנקודה זו, עומת הנאשם בבית המשפט עם חוסר ההיגיון בדבריו, אך ההסבר המתפתח הנוסף שמסר, כי כל 30-40 דקות הוא וקטן יצאו מהחדר שוחחו וחזרו להמשך השיחה (עמ' 147 ש' 1), מחריף את הקושי שבהסברי הנאשם. אין לקבל אפוא את הטענה כי הדברים שמסר הנאשם לחוקר היו פרי מידע שמסר לו זה האחרון והוא התבקש לדקלם את הדברים.

לשם שלמות התמונה יצוין כי בשלב מסוים של השיחה הראשונה בין החוקר לנאשם אומר החוקר לנאשם "אתה מתחיל להרגיז אותי, אני אראה לך משהו, בוא תראה". בשלב זה ההקלטה ממשיכה לפעול למשך כעשר דקות, כנראה שהשניים עוזבים את החדר וחוזרים לאחר מכן, ואז נשמע החוקר "אני מקווה ששוכנעת עכשיו" (ת/8, עמ' 15 ש' 30 ואילך). הסנגור לא טען לנושא זה והדבר לא לובן עד תום, אך אין ליחסו כעניין שתומך בגרסת הנאשם לנוכח ההתרשמות הכוללת מהשיחה ותכניה.

66. במהלך השיחה בין הנאשם לבין קטן ערך זה האחרון תרשומות שכוללות את הדברים שנמסרו מפי הנאשם והנאשם חתם על תרשומות אלו. לא ניתן לקבל את טענתו של הנאשם במהלך עדותו כי הוא חותם "ככה סתם" (עמ' 143). אך מעבר לכך, גרסתו שהוא אמר מה שקטן הנחה אותו לומר, אינה מתיישבת עם התנהגותו של הנאשם עצמו אשר סרב לכתוב דברים שחורגים מהודאתו בחלקו בפרשה תוך הפללת אחרים (ת/8, עמ' 49) ונמנע מלחתום על המזכרים הידניים ועל תעודות השקילה שזיפו, עת שהוצגו לו על ידי החוקר (שם). כפי שצוין לעיל, במהלך השיחה הוצגו בפני הנאשם מזכרים ידניים ותעודות שקילה שהנאשם התייחס אליהם וניכר כי הוא מכיר את המסמכים ומאשר את הזיוף שנערך בהם (למשל ת/8, עמ' 29; וראו הסברו של הנאשם עמ' 155 ש' 1). בהקשר זה יצוין כי מקובלת עליו במישור העובדתי טענת הסנגור כי בעת חקירת הנאשם, ברשות החוקר היה כבר מידע מפורט לגבי הפרשה הואיל וקודם לכן, ביום 15.9.2013, חקר את שגיב. לפיכך, המשמעות של ההתייחסות למסמכים שהוצגו לנאשם אינה יכולה לבסס, היא

כשלעצמה, את היכרות הנאשם עם המרמה או השתתפותו בה. אך עם זאת, ניכר כי הנאשם אינו מתכחש לתעודות השקילה ומשיחתו עם קטן עולה כי המסכמים אינם זרים לו; הנאשם אף שיתף פעולה עם החוקר והתייחס למספר רב של מסמכים שהוצגו לפניו.

על רקע הדברים שהובאו עד כה, אין לקבל את טענת הנאשם בסיכומיו, בדבר המשמעות שיש לייחס לדבריו בשיחתו עם החוקר בהם אמר "מה אתה רוצה ממני? מה שאתה רוצה אני אגיד" (ת/8,ב, עמ' 22 ש' 11). המשמעות שהנאשם מבקש לייחס לאמירה זו, מנותקת ממכלול התכנים העולים מן השיחה, ונראה כי הבנתו של קטן לדברים כי הנאשם "התכוון לכך שאמקד אותו בנושא" (עמ' 90 ש' 11) מתארת נכונה את הדברים.

67. כפי שיפורט בהמשך, על דבריו של הנאשם בפני החוקר הפרטי חזר הנאשם בחקירתו במשטרה. ויודגש כי בעוד ששיחתו האחרונה של הנאשם עם קטן הייתה ביום 27.9.2013, חקירתו במשטרה הייתה בחלוף כחודשיים - ביום 11.11.2013. ההסבר שמסר הנאשם, בחקירה הנגדית, לאחר שעומת עם העובדה כי דבריו בפני החוקר נאמרו גם בחקירתו במשטרה, כי קטן הנחה אותו כיצד לדבר גם במשטרה (עמ' 157 ש' 6) מעורר קושי. וכך גם הסברו כי חתם על החקירה במשטרה כי נאמר לו לחתום (עמ' 159 ש' 13). כעת נעבור לסקור את הדברים שמסר הנאשם במשטרה אך לפני כן נעיר כי לנאשם לא הייתה טענה לגבי אופן התנהלות החקירה במשטרה והוא אף אישר שהאווירה הייתה נעימה (עמ' 144 ש' 25).

68. **חקירת הנאשם במשטרה** - לאחר שהעניין הועבר לטיפול המשטרה, נחקר הנאשם במשטרה ביום 11.11.2013 על ידי החוקר אליהו פרנקו (לענין מהלך החקירה ראו עמ' 94-96). חקירת הנאשם תועדה בתיעוד חזותי (הדיסק סומן ת/12, התמליל ת/12א; בחלק הראשון של התמליל נפלה טעות וציון תאריך 11.12.2013, והחקירה ת/12). בחקירתו במשטרה ציין הנאשם (ת/12, ש' 51 ואילך):

"זה היה אולי בחדש 6-7 הייתי מגיע עם משאית עמוס בשתי אמבטיות לפרוק סחורה בחוד מתכות בעכו ואז שמתי לב ששגיב השוקל של חברת חוד מתכות היה מעלה לי את משקל הפסולת, שמתי לב ששגיב היה מעלה לי את המשקל מ 10 טון ל- 16 טון או 17 טון או לפעמים שגיב היה מעלה לי את המשקל של הפסולת שפרקתי מ - 7 טון ל 13-14 טון, שמתי לב שהיו הרבה מקרים כאלה ורק שגיב היה עושה את זה...ואז כמה פעמים אמרתי לשגיב [מ]ה אתה מעלה את משקל הפסולת ? שגיב היה אומר לי תשתוק אני עושה את העבודה שלי ואתה נהג, מה שאני אומר לך אתה עושה עוד אמר לי שגיב את דבר עם מחמוד האם תשאל אותו והוא יגיד לך שכל מה שגבי אומר אתה עושה. ואז אני הבנתי שמחמוד המאם ושגיב עושים את זה יחד הכוונה שמחמוד המאם יודע ששגיב מעלה לנו את המשקל בתעודות, אני לא אמרתי למ[חמוד]וד המאם כלום על זה כי פחדתי על העבודה שלי".

הנאשם אישר בחקירתו במשטרה כי לאחר שהתקבל לעבודה במתכות טמרה רוב ההובלות שביצע היו למתחם

חד-אסף (ת/א, עמ' 4 ש' 36) וכי כל יום היה פורק 2-3 הובלות (ת/א, עמ' 3 ש' 14). מחקירתו ברור כי מהשלב שהוא גילה ידע שמתבצעת מרמה הוא המשיך בעבודתו תוך ידיעה שמתבצעת מרמה (ת/א, עמ' 10 ש' 5) באופן שהמשקל בתעודת השקילה המתייחסת למשאית שהוא הוביל, לא תאם למשקל בפועל. עוד אישר הנאשם בחקירה במשטרה שקיבל 400-500 ₪ בשבוע (ת/א, ש' 35).

69. טוען הסנגור כי בחקירתו במשטרה ציין הנאשם כי נהג במשאית שמספרה 61-230-70 שאינה מוזכרת בכתב האישום ככזו שהשתתפה במרמה (נזכיר כי הטענה שהנאשם נהג במשאית שמספרה 51-819-57). אכן, עיון בהודעת הנאשם ת/א, מגלה כי בעמ' 2, ש' 9 נרשם המספר שצוין על ידי הסנגור, אך השוואה לתמליל של החקירה ת/א, עמ' 2, מלמד כי פרט זה לא נמסר על ידי הנאשם. מעבר לכך, בחקירתו בבית המשפט, השיב הנאשם לשאלה: באיזה רכב נהגת? - "61-230-70. ועבדתי כמה חודשים על 51-819-57" (עמ' 125 ש' 29).

70. בתחילת הליך, הנאשם לא העלה טענה כלשהי לגבי הודאתו במשטרה, ורק בישיבת יום 5.4.2017 לאחר שהוחל בשמיעת הראיות, נזכר להעלות טענה לפיה הודאתו באה לאחר שהובטח לו שלא ייעצר ולא יתנהל נגדו הליך. מעבר לעובדה כי הנאשם כבש טענה זו והעלה אותה בשלב מאוחר, דבר שפוגע במהימנותה, ומעבר לכך שטענה זו אינה מתיישבת עם כך שהנאשם טוען כי הודאתו במשטרה היא המשכה של דרישת והנחיית החוקר הפרטי - הטענה מעוררת קשיים ואין לקבלה. אינני מוצא עיגון כלשהו לטענת הנאשם כי הובטח לו כי אם יודה ישוחרר. העובדה כי הנאשם נחקר בהיותו עצור (ראו ת/א, 17, ת/א, 18) ובפועל ניתן להבחין כי במהלך חקירתו היה אזוק) והתוצאה כי הוא שוחרר בסוף החקירה, היא לבדה אינה מבססת את הטענה. הנאשם הודה במעורבותו בפרשת המרמה בשתי הזדמנויות הן בפני החוקר והן במשטרה, ובהמשך אף עומת עם שגיב ביום 2.11.2013 (ת/א, 13; התמלול ת/א, 13). במהלך העימות שב הנאשם ואישר כי הוא ידע על שיטת המרמה וכי כל מה שסיפר בחקירתו הוא נכון. אין צורך לומר כי באותו שלב הנאשם כבר לא היה עצור, ולא ניתן הסבר מדוע המשיך לדבוק בגרסתו ממנה התנער בבית המשפט. באותו עימות נראה הנאשם נינוח ואף משתמש במכשיר הטלפון הסלולרי שלו. לשם שלמות התמונה יצוין כי מדברי החוקרים (פרנקו ויקירי) עולה כי החקירה התנהלה באופן תקין (עמ' 93-98) ונתון זה לא נסתר.

71. הראיות שסקרנו עד כה מלמדות על מעורבות הנאשם במרמה, ואולם שאלה נוספת היא מה עומק מעורבותו במרמה? המענה לשאלה זו ייעשה תוך חידוד מספר מסקנות העולות מגרסת הנאשם ומניתוח הראיות שנערך עד כה.

מידת מעורבות הנאשם במרמה

72. **ידיעת הנאשם על המרמה** - דומה שהראיות עד כה מצביעות על כך שמשלב מסוים ידע הנאשם על המרמה המתבצעת וידע באופן כללי כי שגיב מגדיל את המשקל ורושם בתעודות השקילה משקל שאינו משקף את המשקל האמיתי של המטען שנושאת המשאית (ת/א, עמ' 26). לאחר שגילה את הדבר, פנה הנאשם לשגיב והלה ביקש ממנו "שישתוק" ואמר לו שהוא עושה את העבודה שלו ושהנאשם הוא נהג שעליו לעשות מה שיגיד לו, וכי יפנה למחמוד ולגאנם בעניין (ת/א, עמ' 26). יתרה מכך, הנאשם אף אישר כי הוא ראה את שגיב מספר פעמים במגרש מתכות טמרה, והוא אף אישר שראה את שגיב מקבל כספים במגרש מנציגי מתכות טמרה (ת/א, עמ' 36 ש' 33).

ואילך). חרף זאת המשיך הנאשם לעבוד ולהוביל גרוטאות בידעו שהקומבינה מתרחשת (שם; עמ' 27). בעניין זה מסר הנאשם כי הוא פחד בין היתר מהאחים של מחמוד (ת/12א, עמ' 27 ש' 30). כאמור, בשלב מסוים פנה הנאשם ללירון וחשף כי מתבצעת מרמה.

73. **המועד בו ידע הנאשם לראשונה על המרמה** - בעוד שמחקירת הנאשם במשטרה עולה כי לטענתו הוא ידע על המרמה רק בחודש יוני 2013, בשיחתו עם קטן ציין כי הדבר היה בחודש מרץ 2013, ונראה כי הדברים האחרונים מדויקים יותר. בעדותו בפני החוקר ציין הנאשם מועד זה בהקשר של נסיעה ספציפית שבוצעה מ"ברטעה". כמו כן, אין חולק כי בחודש יוני היה הנאשם פסול מלנהוג וכפי שיובהר בהמשך - מן הראיות עולה כי בתקופה זו לא ניתן לקבוע כי הוא נהג בפועל במשאית.

74. **חשיפת הנאשם לתעודות המזויפות** - כפי שהובהר, בסוף תהליך השקילה מונפק עותק מתעודת השקילה המיועד לספק. עולה כי לא בכל הפעמים קיבל הנאשם עותק מתעודת השקילה אחרי חזרתו מפריקת הגרוטאות. בחלק מן המקרים, אם לא ברובם, שגיב לא היה מוסר עותק מתעודת השקילה לנהג אלא אוסף אותם ונציג הספק מקבלם בסוף היום (עדות וגנר בבית המשפט עמ' 26; והדברים תואמים את גרסת הנאשם ת/12א עמ' 6 ש' 15, עמ' 2 ש' 1 ואילך).

75. **הסכום שקיבל הנאשם ממתכות טמרה** - הנאשם קיבל סכומי כסף ממתכות טמרה בנוסף למשכורתו. מן הראיות עולה כי הנאשם קיבל תחילה בין 400-500 ₪ ובשלב מסוים קיבל סכום שלא עלה על 1,500 ₪ לשבוע, כשהיקף המרמה גדל (ת/8ב עמ' 21, ת/8ב, עמ' 25 ש' 34). מטבע הדברים ולאור אופיים של אתננים אלו, לא נערך רישום מדויק לגביהם ולא ניתן לדעת החל מאיזה שלב החל הנאשם לקבל הנאשם 1,500 ₪ לשבוע. השאלה החשובה בהקשר זה היא בתמורה למה ניתנו הכספים? הנאשם מסר מספר גרסאות בעניין זה. בחקירתו במשטרה טען הנאשם כי הוא קיבל את הכספים בתמורה לכך שהוא "עבד קשה", וללא קשר להובלת המטען וביצוע המרמה (ת/12א, עמ' 12 ש' 31) - אם כי ניתן לזהות שהנאשם אינו שולל במפורש קשר בין המרמה לבין הסכום שניתן לו (ת/12א, עמ' 32 סיפא ואילך). על גרסה זו חזר הנאשם בעדותו בבית המשפט. אלא שגרסה זו לא מתיישבת עם הדברים שמסר הנאשם לחוקר הפרטי, קטן, שם קשר באופן ברור בין הסכומים שקיבל (מעבר למשכורתו) לבין המרמה, ועולה מדבריו בפני החוקר כי הוא קיבל כספים אלו כחלק מהשתתפותו במרמה (ת/8ב, עמ' 21, עמ' 24 ש' 8; עמ' 26, עמ' 25). הנתונים שעולים מן הראיות אינם מתיישבים עם טענת המאשימה בסיכומיה כי הנאשם קיבל את הסכום השבועי גם כשלא נהג בפועל, כלומר כאשר היה בתקופת הפסילה כפי שיפורט בהמשך. נהפוך הוא, מדבריו של הנאשם - שהם הראיה העיקרית עליה מבקשת המאשימה לבסס טענותיה בנקודה זו - עולה כי קבלת האתנן היה קשור בביצוע ההובלות בפועל ו"כתמורה" לביצוע הובלות המרמה. ככל שטענת המאשימה מבוססת על אמירתו של הנאשם בפני החוקר הפרטי שמדי שבוע הוא קיבל סכום כסף ממתכות טמרה, הרי אמירה זו היא כללית ביותר, ולא ניתן להשתית עליה את המסקנה כי גם בתקופת הפסילה הוא המשיך לקבל סכום זה. זאת ועוד, בשיחות בין החוקר הפרטי לנאשם אין התייחסות כלל לתקופת הפסילה.

76. **תקופת הפסילה** - בכתב האישום נטען כי שיטת המרמה נמשכה מחודש אפריל 2013 ועד חודש אוגוסט 2013 (ראו סעיף 1 לכתב האישום). אין חולק כי במכלול הראיות שהונחו לפניי קיים מסמך המעיד על כך שרישיון הנהיגה של הנאשם נפסל על ידי משרד הרישוי למשך שלושה חודשים, החל מיום 23.4.2013 (ת/19). מהמסמך עולה

כי הנאשם הפקיד את רישיון הנהיגה בפועל, להבדיל מפסילות קודמות שצוינו באותו מסמך בהן לא הופקד הרישיון (ייתכן שהנאשם לא הפקיד את הרישיון כשהוא יודע על הפסילה וייתכן שלא ידע). הנאשם טען כי בתקופה זו לא נהג במשאית ומי שנהג במשאית שלו היה פאסל (ת/12א, עמ' 13 ש' 14). עולה מהנתונים שהונחו לפניי, וליתר דיוק ממה שלא הונח לפניי, כי ההשערה לפיה הנאשם נהג בזמן הפסילה לא נבדקה באופן מעמיק (ראו בין היתר עדות יקירי, עמ' 102 ש' 25) ומנגד אין ראיה כלשהי המעידה על כך שהנאשם נהג בזמן הפסילה, ואין מקום להניח אחרת שכן להנחה שכזו אין כל ביסוס בראיות.

אכן, הנתונים המוזנים בתעודת השקילה כוללים את שם הנהג ואת שם הספק ובתעודות השקילה נרשם שמו של הנאשם גם בתקופת הפסילה, אולם מן הראיות עולה כי אין ערובה לכך שציון שם הנהג בתעודת השקילה משקף דיוק בנקודה זו. כלומר ייתכן מצב בו הנהג הרשום בתעודת השקילה אינו הנהג שנהג בפועל. המאשימה אישרה בסיכומיה כי **"מכיוון שתעודות השקילה, כפי שהעידו שוב כל העדים ואפילו שגיב מלכה, על התעודות לא מופיע שם הנהג וגם אם מופיע שם, לא ניתן לקבלו כאסמכתא כמי שנהג באותה שקילה. אין לנו יכולת אמיתית לברור מתוך תעודות השקילה, את השקילות בהן ההובלה היתה על ידי הנאשם. אנו לא מבקשים להתייחס לתעודות השקילה ככאלו לפי השם המופיע בראשם, זהו הנהג שביצע את ההובלה הספציפית. על כך שמענו מכל העדים, שהפרט הזה לא מדויק ולא ניתן להסתמך עליו"** (עמ' 71 ש' 20 ואילך). ואכן מסקנה זו מעוגנת היטב בראיות: ראו דברי שגיב - ת/33(1) עמ' 4; ת/33ב, עמ' 21; ת/33ב, עמ' 23 ש' 26; פרוטוקול - עמ' 120 ש' 18, עמ' 121 ש' 12 ואילך. וכן עדות לירון עמ' 61 ש' 4; עמ' 61 ש' 6, ש' 25; מזכר ת/25). לשם שלמות התמונה יצוין כי בעדותו ציין וגנר כי ראה את הנאשם במתחם (עמ' 42 ש' 4). עם זאת הוא לא התיימר לטען שכל פעם שהיה במפעל ראה אותו (עמ' 45 ש' 3), ובוודאי שלא ניתן לייחס לוגנר כי הוא זכר כל פעם שהנאשם הגיע למתחם, במיוחד שלא הייתה סיבה שוגנר או אחר יחרוט נתון זה בזיכרונו "בשעת אמת" ולפני שהתעורר החשד. המסקנה המתבקשת היא שלא הוכח שהנאשם נהג בפועל במשאית בתקופת הפסילה. יובהר כי הנאשם העיד כי במהלך תקופת הפסילה לא התנתק קשר העבודה בינו לבין מתכות טמרה, אלא שהוא הועסק במגרש השייך למעסיקתו (עמ' 126 ש' 20; ראו גם עדות הנאשם במשטרה ת/12א, עמ' 15 ש' 24 ואילך).

סיכום ביניים

77. הראיות אותן סקרנו עד כה מלמדות בבירור כי הוכחו העובדות הנטענות בכתב האישום והוכחה שיטת המרמה שנהגה ואשר "עמודי התווך" שלה היו שגיב, מחמוד וגאנם, בעלי מתכות טמרה. שיטת המרמה הוסברה על ידי שגיב ולשיטה זו נמצאו תימוכין בתיעוד כתוב שהן הראיות שמתעדות את המרמה. עם זאת, לא הוכח סכום המרמה שננקב בכתב האישום.

78. הנאשם עבד כנהג משאית במתכות טמרה ובמהלך תקופת המרמה (למעט תקופת הפסילה), נהג במשאית והוביל גרוטאות למתחם, וידע כי שגיב מגדיל את משקל המשאיות ומנפיק תעודות שקילה שאינן משקפות את המשקל האמיתי של הגרוטאות. הנאשם ידע זאת והמשך להוביל גרוטאות באמצעות המשאית שנהג בה גם לאחר שידע על המרמה שמתרחשת ואף קיבל "תמורה" על השתתפותו במרמה, בסכומים שנעו בהתחלה בין 400-500 ₪ לשבוע ולאחר מכן 1,500 ₪ לשבוע.

79. במהלך תקופת המרמה, היה הנאשם פסול מלהחזיק רישיון נהיגה למשך שלושה חודשים. למשך תקופה זו לא ניתן לקבוע כי הוא נהג במשאית גם אם בתעודות השקילה צוין שמו. לפיכך, לא ניתן לייחס לנאשם כי הוא נהג במשאית בתקופה זו.

הטענה לאחריות הנאשם מכח שותפות

80. במהלך הסיכומים טענה המאשימה כי ניתן לייחס לנאשם ביצוע עבירות (לא פורט אלו) מכח דיני השותפות, וכלשונה "אנו סבורים כי הנהיגה של המשאית לא תנאי הכרחי להיותו שותף מלא למרמה, גם בהיותו פסול מלנהוג, קיבל סכומי כסף. לצורך שותפות הוא יכול היה גם לא לנהוג במשאית באותה תקופה. די בכך שידע ושתק. הוא היה מודע לשיטה, עצם היותו נהג, אבל מעבר לכך ידע ושתק". טענה זו של המאשימה אינה מתיישבת כלל עם מה שנטען בכתב האישום ועם העבירה שבחרה המאשימה לייחס לנאשם.

בסעיפים 1-5 לכתב האישום מובא רקע ופירוט של שיטת המרמה, רקע שהוא חיוני להבנת חלקו של הנאשם, ובסעיף 6 לכתב האישום נטען כי "בחלק מן ההזדמנויות" כאשר הנאשם שימש נהג של המשאית, הוא נטל חלק בשיטת המרמה, שהיה מודע לה, אפשר את ביצוע שיטת המרמה, הקל על מעשיהם של שגיב ומחמוד וגנאם ומנע את גילוי מעשי האחרונים ותפיסתם. בסעיף 10 לכתב האישום נטען כי "בהזדמנויות רבות, הנאשם קיבל דבר במרמה - סכום של 1,500 ₪ בשבוע במהלך תקופת המרמה. וזאת בתמורה לכך שנטל חלק במרמה, סייע לשגיב, מחמוד וגנאם בביצוע המרמה, בכך שבהיותו נהג משאית שנשאה את הגרוטאות, אפשר את ביצוע המרמה בשתי שיטות המרמה, הקל על ביצוע המרמה ומנע את גילוי המרמה ותפיסת שגיב, מחמוד וגנאם..." (ההדגשות שלי - מ"ע). הניסוח האמור יוצר אפוא שעטנז בין טענה אפשרית לשותפות, לסייע למרמה, ולקבלת דבר במרמה.

ואולם, למרות הפירוט האמור - בכתב האישום המתוקן מיוחסת לנאשם עבירה של קבלת דבר במרמה (במספר הזדמנויות) "תוצר" הטענה כי הוא קיבל 1,500 ₪ מדי שבוע וזאת בתמורה לכך שנטל חלק במרמה. אך לצד זאת לא מיוחסת לנאשם עבירה שעניינה שותפות במעשי המרמה או סיוע לקבלת דבר במרמה על ידי שגיב, מחמוד וגנאם. יצוין כי במקור כתב האישום ייחס לנאשם עבירה של סיוע לקבלת דבר במרמה בניסבות מחמירות, מקום ששם לא נטען שהוא קיבל דבר במרמה אלא סייע לשגיב מחמוד וגנאם בביצוע המרמה (ראו סעיף 10 לכתב האישום המקורי) ולאחר התיקון יוחסה לו עבירה של קבלת דבר במרמה, בגין התשלום שקיבל ממתכות טמרה.

81. משכך בחרה המאשימה לנסח את כתב האישום ולייחס לנאשם עבירה של קבלת דבר במרמה, אין לנו אלא כתב האישום שלפנינו. תובנה זו מתיישבת עם החשיבות שיש לייחס לניסוח כתב האישום שכן "לאופן בו מנוסח כתב האישום ישנה השפעה מהותית על יכולתו של הנאשם להתגונן מפני האישומים נגדו" (ע"פ 7150/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 35 לפסק דינו של השופט דנציגר (פורסם בנבו, 26.6.2008), וראו גם: גבריאל הלוי תורת הדין הפלילי ב' 485 (2011)). אם ניצמד לנוסח כתב האישום, הרי ינחו אותנו הקביעות שהיו עד כה בעניין קבלת סכום שבועי כנגד נהיגת הנאשם במשאית והשתתפותו במעשה המרמה, תוך גריעת התקופה בה היה בפסילה. על רקע זאת, לא ניתן להלום את טענות המאשימה ככל שמהן משתמע שיש להרשיע את הנאשם בכך שנטל חלק בשיטת המרמה והיה שותף מלא למרמה. נחזור ונדגיש כי לנאשם מיוחסות עבירות של קבלת דבר במרמה, שעל פי כתב

האישום כל עבירה בודדת התגבשה כאשר הנאשם קיבל סכום שבועי תמורת הובלת המטענים.

82. לאור האופן בו מנוסח כתב האישום, נשאלת השאלה מהי משמעות טענת המאשימה לשותפות בשיטת המרמה? האם הטענה כי הנאשם שותף במכלול מעשי המרמה של מתכות טמרה ושגיב וקבלת סכום המרמה? או שמא טענת המאשימה שהנאשם היה שותף לביצוע עבירה של קבלת דבר במרמה גם בתקופה הפסילה בה לא נהג וממילא לא קיבל תמורה בגין הובלת מטען שבעקבותיו זויפו התעודות? - ואם כן, שותף למעשי קבלת דבר במרמה של מי? שלו עצמו?! כל זאת מקום שלא הוכח שנתקבל דבר במהלך התקופה בה היה בפסילה. שאלות זו מחדדות את הקשיים שעולים מניסוח כתב האישום אל מול העבירה המיוחסת לנאשם. דומה כי רק בשל חוסר הבהירות בטענת המאשימה בעניין זה, דין טענותיה שיש להרשיע את הנאשם בעבירות נוספות - להידחות.

אך גם בהתבוננות לגופה של הטענה, אני רואה קושי בהילוך המאשימה לייחס לנאשם שותפות במעשה המרמה מקום שלא יוחסה לו בכתב האישום עבירה שמשמעותה שותפות למעשי המרמה של שגיב, מחמוד וגאנם. סעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **חסד"פ**) דן באפשרות שבית המשפט ירשיע נאשם **"בעבירה שאשמתו בה נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום"** וקובע כי הדבר אפשרי, אם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן. תנאי זה פורש ככולל שני פנים: אחד "טכני-דיוני", כלומר שעמדה בפני הנאשם היכולת להביא עדים וראיות; והשני מהותי היינו, שעמדה בפני הנאשם האפשרות להציג קו הגנה תוך התייחסות גם לעובדות שלא נטענו בכתב האישום (ראו: ע"פ 7832/00 **יעקובוב נ' מדינת ישראל**, פ"ד נו(2) 534, 541 (2002); ע"פ 9090/07 **חזן נ' מדינת ישראל**, פסקאות 49-51 (פורסם בנבו, 9.2.2011); ע"פ 2760/14 **אוחיון נ' מדינת ישראל**, פסקה 42 לפסק דינה של השופטת ד' ברק-ארז (פורסם בנבו, 7.10.2015)). ישם אל לב כי המצב שלפנינו אינו תואם לחלוטין את הסיטואציה בה דן סעיף 184 לחסד"פ, שכן במקרה שלפנינו פרק העובדות של כתב האישום מפרט טענות "עודפות" - תוך חוסר הלימה וחוסר בהירות עליו הצבענו לעיל - עם יסודות העבירה המיוחסת לנאשם. ואולם הפסיקה החילה את מבחן "ההזדמנות הסבירה להתגונן" **"לאורך ההסדרים המשפטיים העוסקים באי התאמה בין כתב האישום לפסק הדין הפלילי"** (רע"פ 2581/14 **יקותיאלי נ' מדינת ישראל**, פסקה 27 (פורסם בנבו, 12.2.2015); וראו גם: ע"פ 9256/04 **נוי נ' מדינת ישראל**, פ"ד ס(2) 172, 181-182 (2005); ע"פ 807/99 **מדינת ישראל נ' עזיזיאן**, פ"ד נג(5) 747, 754 (1999)).

במקרה שלפנינו, אינני סבור כי מן הראוי להרשיע את הנאשם בעבירות נוספות ונפרדות מעבר לאלו שיוחסו לו בכתב האישום. כאמור, טיעונה של המאשימה לוקה בחוסר בהירות. מעבר לכך, המאשימה לא טענה באופן מפורש שיש להחיל את סעיף 184 לחסד"פ או הילוך דומה לו, ולא הראתה כי התקיימו תנאי "ההזדמנות הסבירה להתגונן" שמאפשרים הרשעת הנאשם בעבירות נוספות, שונות וחורגות באופן משמעותי מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום המתוקן. באי ייחוס עבירה נוספת לנאשם מלבד זו שיוחסה לו, הניח הנאשם בצדק כי המאשימה איננה מבקשת להרשיע אותו בעבירה נוספת מלבד זו שצוינה בכתב האישום, ומכאן גם לא התגונן מפני אפשרות הרשעתו בעבירות נוספות. הדברים מקבלים משנה תוקף במקרה הנוכחי מקום שהמאשימה בחרה להשמיט את העבירה שיוחסה לנאשם בכתב האישום המקורי, שעניינה סיוע לשגיב, מחמוד וגאנם בביצוע המרמה; ותחתה ייחסה לו עבירה של קבלת דבר במרמה בכך שקיבל סכום כסף תמורה הובלת המשאית אל המתחם והשתתפות במעשה המרמה. אינני מתעלם מהערתו של בית המשפט העליון לפיה **"יש לקרוא את כתב האישום 'כחטיבה אחת' כשהדגש הוא על העובדות"** (רע"פ 5978/04 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד ס(4) 594 (2006)), אך מן העבר השני לא ניתן להתעלם ממעשה תיקון כתב

83. למעלה מהצריך, גם אם נבחן את "טענת השותפות" שהעלתה המאשימה בסיכומיה בפריזמה של הראיות שהונחו לפנינו לגופה, אינני סבור שיש מקום לייחס לנאשם שותפות במעשה המרמה של שגיב מחמוד וגאנם כנטען על ידי המאשימה, וזאת ממספר נימוקים:

84. ראשית, נקודת המוצא כי הנאשם הוא בעל תפקיד זוטר במערך העסקי אשר באמצעותו בוצעה המרמה. הנאשם שימש נהג משאית במתכות טמרה, נהג אחד מני מספר נהגים שעסקו בהובלת גרוטאות אל מתחם חד-אסף. שנית, לנאשם לא מיוחס תכנון או ביצוע פעולות מקדימות לצורך קידום שיטת המרמה ולא הובאה ראייה כזו; עוד עולה מן הראיות כי בשלב מסוים הנאשם ידע על המרמה, ומשפנה לשגיב, זה האחרון "העמידו על מקומו" באמרו שהוא נהג ושיפנה למעסיקו. שלישית, מלבד הסכום השבועי שבגיבו מואשם הנאשם בקבלת דבר במרמה, לא נטען ולא הוכח כי הוא קיבל טובות הנאה נוספות בעקב המרמה; נזכיר כי למתכות טמרה מיוחסת קבלה במרמה של סכומים המגיעים למיליוני שקלים. רביעית, בעוד שכתב האישום מפרט כי המרמה התקיימה משך כחמישה חודשים, בשלושה מתוך חמשת חודשי תקופת המרמה, הנאשם לא נהג בפועל במשאית ולא השתתף בפועל במערך המרמה, להבדיל מידיעה אודותיה. בתקופה זו, וכעולה מן הראיות הנאשם לא הועסק במתחם אלא במגרש השייך למתכות טמרה, ולא הוכח כי בתקופה זו קיבל סכום בגין השתתפותו במרמה, להבדיל מהסכומים שקיבל "תמורת" השתתפותו הפעילה במרמה על ידי הובלת המשאית למתחם. חמישית, כעולה מן הראיות (ת/8ב, עמ' 8) הנאשם לא יודע מה היקף המרמה; הנאשם לא ידע כמה שולם למתכות טמרה ואין ראייה לכך שהנאשם ידע על היקף המעילה, או כי היא מגיעה לממדים שצוינו בכתב האישום. ששית, ניכר כי מעבר למידע הכללי כי שגיב נהג להגדיל את המשקל תוך זיוף תעודות השקילה, הנאשם לא ידע פרטים לגבי השיטה בה התבצעה המרמה. הדברים משתקפים למשל בחוסר הידיעה של הנאשם באשר לדפוס הפעולה השונה בנוגע למזכר הידני: הנאשם לא ידע כי בחלק מהמקרים שגיב לא שינה את המזכר הידני איתו חזר הנהג מהמסווג (ת/8א, עמ' 23 ש' 1).

בהינתן קביעות אלה, לא ניתן לומר כי הנאשם נמצא בתוך המעגל הפנימי של ביצוע העבירה ולא ניתן להציבו באכסניה משפטית אחת, ביחד עם שגיב, מחמוד וגאנם. לא ניתן לומר כי אחריותו של הנאשם היא ישירה וכי הוא חלק מהמשימה העבריינית, המתבטאת בביצוע שיטת המרמה שנפרסה על פני זמן (ראו: ע"פ 4389/93 **מרדכיני' מדינת ישראל**, פ"ד נ(3) 239, פסקה 13 (1996); ע"פ 10025/16 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקאות 31-32 (פורסם בנבו, 10.8.2017)). גם לא ניתן לומר כי לנאשם הייתה שליטה פונקציונלית, יחד עם האחרים, על העשייה העבריינית והתפתחותה וכי הוא אדונה או אחד מהם (ראו מ' קרמניצר "המבצע בדיני העונשין - קווים לדמותו" **פיללים א** 65 (התש"ן), וראו גם: א' אנקר "על ההבחנה בין המבצע בצוותא למסייע" **מחקרי משפט** יז 339 (2002)). ואף לא ניתן לומר כי הנאשם "**תורם את תרומתו לאירוע העברייני רב-משתתפים מתוך יחס נפשי של יוצר העבירה onimo auctori**" כלומר שהוא "**רואה את עשיית העבירה כעניינו הוא, ולא של אחר**" (ש"ז פלר, **יסודות בדיני עונשין 196** (התשמ"ז)). במלים אחרות לא ניתן לומר כי התקיים אצלו היסוד הנפשי הדרוש כדי לכרוך אותו בביצוע העיקרי (ע"פ 4057/09 **זאידו נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 12.7.2011)). אכן, הנאשם ביצע מעשים שהיו חלק משיטת המרמה, כלומר נהיגת המשאית למתחם, אולם אינני סבור כי מעשים אלו הופכים אותו לשותף למעשה המרמה (במאובחן מחלקו שלו), בשים לב לכך שמעשיו היו בהיותו עובד זוטר אצל מתכות טמרה. לבסוף, וככל שהדברים נוגעים לטענה אפשרית לסיוע למעשיהם של שגיב, מחמוד וגאנם - נזכיר כי המאשימה ביקשה לתקן את כתב האישום, להשמיט

עבירה זו ולהמירה בעבירה המתארת ביצוע מרמה על ידי הנאשם עצמו (מבלי להותיר את העבירה המקורית), להבדיל מסיוע לשגיב, מחמוד וגאנם בביצוע המרמה.

שיטת המרמה השנייה

85. נזכיר כי כתב האישום כולל טענה לשיטת מרמה נוספת. לפי הנטען, מלבד שיטת המרמה העיקרית אליה התייחסנו עד כה, בוצעה שיטת מרמה נוספת מתוחכמת פחות, שגם לפיה הוגדל המשקל של המשאית. הגדלת המשקל הייתה באופן שבו משאית אחת עמדה על המשקל ומשאית שנייה של מתכות טמרה עלתה עם גלגליה למשקל. נטען כי מדובר בשיטה בה נעשה שימוש בכחמש הזדמנויות.

86. הנאשם הודה בביצוע פעולה זו בחקירתו במשטרה. בהודעתו ת/12 (ש' 70-78) ציין הנאשם כי באחד המקרים בחודש ספטמבר הגיע למתחם, עלה עם המשאית למשקל ואז נהג אחר עלה במשאית שלו על המשקל וכי הדבר ארע בעוד ארבע מקרים. ברם, הראיות המונחות לפני מותירות ספק ולא ניתן לומר כי המאשימה הוכיחה את הנטען לגבי מרמה זה מעל לכל ספק סביר.

87. מלבד דבריו של הנאשם במשטרה אין כל ראייה שתומכת בכך. כידוע, בחינת משקלה של ההודאה נעשה בעזרת שני מבחנים: מבחן פנימי ומבחן חיצוני. "המבחן הפנימי בודק את ההודאה על-פי סימני האמת העולים מתוכה, כגון הגיונה או חוסר הגיונה הפנימי, סידורם או בלבולם של הפרטים הנמסרים בה וכיוצא בהם סימנים של שכל ישר המביאים אדם בר דעת להתייחס לדברי זולתו באימון. המבחן החיצוני ('דבר-מה') בודק את ההודאה על-פי סימני אמת שהם חיצוניים להודאה ואשר יש בהם, לפי מבחני השכל הישר, כדי להשליך אור על אמיתותה" (ע"פ 774/78 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 228, 234 (1979). וראו גם בן היתר: ע"פ 8589/13 רמילאת נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (פורסם בנבו, 27.1.2015)). נזכיר עוד כי בית המשפט העליון הצביע על הזהירות שיש לנקוט בהידרש להודאת נאשם שניתנת מחוץ לבית המשפט (ראו בין היתר: ע"פ 6679/04 סטקלר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 11.5.2006); ע"פ 4179/09 מדינת ישראל נ' וולקוב, פסקה 10 לפסק דינה של כב' השופטת ארבל (פורסם בנבו, 18.10.2010)). על כן הושם הדגש על הצורך לבחון בקפידה הודאת נאשם, ראייה אשר מיטלטלת לה בין שני תארי קיצון - מלכה ושפחה (ע"פ 7939/10 זדורוב נ' מדינת ישראל, פסקה 6 לפסק דינו של כב' השופט עמית (פורסם בנבו, 23.12.2015); וראו גם: ע"פ 6296/13 אדריס נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (פורסם בנבו, 22.3.2015)).

88. ככל שהדברים נוגעים למבחן הפנימי, אינני מוציא מכלל אפשרות כי הנאשם הודה בביצוע שיטה זו כדי להצטייר באופן חיובי בפני נציגי חד-אסף לאחר שפרשת המרמה העיקרית נחשפה או היה חשש שתיחשף, שכן הוא כרך את הודאתו בטענה שהוא לא ידע על השיטה המקורית. הדברים מוצאים אישוש בדבריו של הנאשם אשר טען שהוא התעצבן על כך שנהג אחר עלה על המשקל והדבר הוביל אותו לדבריו להתקשר ללירן והחל לצעוק "הבן זונה הזה [הכוונה לשגיב] עושה קומבינות על המשקל ואני לא רוצה שזה יבוא ממני כי אני מפחד להסתבך" (ת/12, ש' 70 ואילך).

89. במהלך שיחת הנאשם עם החוקר הפרטי, ולמרות שיתוף הפעולה עם החוקר, הנאשם לא הזכיר ביצוע שיטה זו כלל. בנוסף לכך, בעוד שבמהלך שיחותיו של שגיב עם החוקר הוא הודה באופן מלא בביצוע שיטת המרמה העיקרית, הוא לא אישר קיומה של שיטת המרמה החדשה. שגיב לא אישר כי הוא ראה התנהלות לפיה משאית נוספת עולה בעוד משאית אחרת נמצאת על המשקל, ואף טען כי אינו יכול להבחין בכך מסיבות טכניות של הגבלת ראיות ותקלות טכניות אחרות (ת/33(1), עמ' 8). שגיב אף העלה הסבר טכני המטיל ספק ביכולת לשקול משאית כאשר גלגלים של משאית נוספת על המשקל (ת/33(1), עמ' 9). גם אם ניתן לטעון כי דבריו אלו של שגיב נאמרו בחלק משיחתו עם החוקר הפרטי בה טרם הודה במעשה המרמה (לפי השיטה העיקרית), הרי גם בדברים שמסר לאחר שהחל להודות במרמה, הוא לא אישר כי בוצעה מרמה לפי השיטה החדשה. שגיב ציין כי היה אמנם ניסיון "לדרוך" על המשקל כדי להגדיל את המשקל, אך הדבר לא צלח. שגיב הסביר כי הדבר לא צלח משום שאחד הנהגים הגיע ואמר לו "שגיב עושים לך משהו" (ת/33ב, עמ' 93 ש' 34). אם כן, שגיב אינו מאשר כי התקיימה שיטת פעולה זו, ומכל מקום הוא אינו מוסר כי הנאשם היה מעורב בניסיון לביצוע מרמה בשיטה זו.

90. גם אם הודאת הנאשם תצלח את המבחן הפנימי, לא נמצאו ראיות תומכות בדמות דבר מה נוסף. אעיר תחילה כי אינני סבור כי עצם קיומן של ראיות לשיטת המרמה העיקרית מהוות דבר מה נוסף לגבי השיטה השנייה, שכן בנסיבות מקרה זה יש לראות בכל הודאה ראייה נפרדת ועצמית שאינה יכולה להזין את השנייה. יתרה מכך, אף עולה חשש כי ההודאה בשיטת המרמה החדשה באה כדי להפחית את חלקו של הנאשם בשיטת העיקרית, ולו בשלבים הראשוניים של חשיפת הפרשה.

91. נראה שגם בשל היקפה המצומצם של שיטה זו, ביחס לשיטת המרמה העיקרית, היא כלל לא נחקרה משום שהצדדים לא ייחסו לו חשיבות (עדות וגנר, עמ' 39 ש' 27). אמנם, וגנר ציין "**חיפשתי במצלמות וראיתי משקלים חריגים. במקרים בודדים עד 5 קרים ראיתי שהמשאית עלתה מאחורה והקנתה משקל עודף**" (עמ' 44 ש' 1) אך מנגד ציין שאין באמתחתו ראיות לקיומה של שיטה זו. לירון העיד כי העניין העיקרי שהתעסקו בו היה התעודות המוצלבות ולמעשה הטענה לקיומה של שיטת מרמה נוספת נזנח (עדות לירון, עמ' 60 ש' 6). זאת ועוד, בניגוד לשיטת המרמה הראשונה, לא הוצג ולו מסמך אחד שיכול לתמוך במסקנה כי העלייה על המשקל הניבה הגדלת משקל. לבסוף, נראה כי לא רק שנציגי חד-אסף זנחו את הטיפול בשיטת מרמה זו, אלא שגם המשטרה לא עסקה בכך והדבר הוליד מסד ראייתי חסר ביותר לגבי שיטה זו. כך למשל, לא הובאו מסמכים שמתעדים את המרמה לפי שיטה זו; מצלמות אבטחות שיכולות לתעד את הפעולות בבסיס השיטה לא הוצגו; וגם לא הובאו עדים שהוזכרו בהקשר לשיטה האמורה (ת/12א, עמ' 29) שהעיקרי בהם הוא פאסל. נדגיש כי בכתב האישום נטען שפאסל הוא זה שעלה עם גלגלי המשאית שלו על המשקל (ראו סעיף 7 לכתב האישום המתוקן).

92. המסקנה מן האמור, שנותרו ספקות באשר לטענה כי בוצעה מרמה לפי השיטה החדשה שתוארה בכתב האישום, ומכאן שככל שכתב האישום מייחס לנאשם ביצוע עבירות לפי התיאור בסעיפים 7, 8 ו-9 לכתב האישום, אני מחליט לזכותו מביצוע עבירות אלו.

מחדלים

93. בטרם עברה החקירה לטיפול המשטרה, בוצעו על ידי חד-אספ לרבות החוקר מטעמה פעולות רבות, וניתן אף לומר שפעולות אלו הניבו את עיקר הראיות שהוצגו בסופו של דבר בבית המשפט. מנגד, הפעולות שבוצעו על ידי המשטרה מצומצמות בהיקפן והן כללו בעיקר גביית הודעות מהמעורבים, עימותים, מחקרי תקשורת וצילום ממתחם חד-אספ. בכך כמובן אין פסול, כל עוד הראיות עומדות בתנאי הקבילות והמהימנות וחוצות בהצלחה את כור ההיתוך של ההליך המשפטי, ונראה כי הן צלחו שלבים אלו למעט בנקודה הקשורה להוכחת היקף המרמה המדויק. ייתכן ובשל התפיסה השונה של חד-אספ לעומת המשטרה ומטרתו של כל גוף, לא בוצעו פעולות חקירה מסוימות שראוי היה שיבוצעו.

94. הנאשם טוען כי התקיימו מספר מחדלי חקירה. בטרם נפרט את טענותיו של הסנגור לעניין מחדלי החקירה, נזכיר כי לא כל פעולת חקירה שלא בוצעה על ידי הרשות החוקרת יש בה כדי להוליך לזיכוי הנאשם. שכן, לא תמצא מקרה בו במחשבה בדיעבד לא ניתן היה לנקוט פעולות חקירה נוספות. לכן, את הזרקור יש להפנות אל הראיות המונחות בפני בית המשפט ואל השאלה אם יש בהן להוכיח את אשמתו של הנאשם מעבר לספק סביר. מנגד, יש לבחון עד כמה בהעדרה של ראיה שנובעת מפעולת חקירה אפשרית שלא בוצעה כדי לבסס ספק סביר שתוצאתו זיכוי (ראו בין היתר: ע"פ 5741/98 **עלי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 10.06.2009); ע"פ 9908/04 **נסר אלדין נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 31.07.2006); ע"פ 1645/09 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 03.09.2009); ע"פ 10943/05 **לוי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 03.03.2008); ע"פ 7546/06 **אבו סבית נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 31.10.2007); ע"פ 4223/07 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 29.11.2007); ע"פ 54/11 **אפנ'ר נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 07.03.12).

95. בסיכומיו מונה הסנגור רשימה של מחדלים. ספק אם ניתן לראות בחלק מהרשימה שהסנגור מונה מחדלים. כך, אינני סבור כי ניתן לראות מחדלים בכך שהמשטרה לא חקרה את שותפו של החוקר הפרטי שכן לא הוברר מה צורך היה בחקירה זו לעניין אשמת הנאשם; הוא הדין לגבי חקירתה של "דקלה" פקידה של חד-אספ שנטען שפוטרה על רקע פרשת המרמה מבלי להניח קשר ולו הקלוש בין הנטען לבין פרשת המרמה. גם אם ניתן לראות ביתר המפורט ברשימה כמחדלים, לא הובהר כיצד אי ביצוע פעולות אלה מוביל למסקנה של זיכוי הנאשם.

96. הסנגור מונה בין היתר מחדלים אלו: אי קבלת פרוטוקול של חברת חד-אספ בעניין מינוי חוקר פרטי; אי חקירת קב"ט חד-אספ; אי חקירת הנהג מטעם חברת עסליה; אי בדיקת משאית מספר 61-230-70 וכושר ההעמסה שלה; אי עריכת עימותים: בין הנאשם לבין המאם, גאנם ופאסל; אי קבלת דוח ביניים מהחוקר הפרטי; אי בדיקת מכשיר ההקלטה המקורי של החוקר ואי קבלת פרטים על סוג המכשיר; ולבסוף אי ביצוע שחזור או דוח הובלה והצבעה של הנאשם. אינני סבור כי יש בשורה ארוכה של מחדלים נטענים אלו, כדי להשפיע על התמונה הראייתית המונחת לפני או להביא לזיכוי הנאשם, זאת לאור הראיות שנסקרו בהרחבה בגוף הכרעת הדין, ובהעדר כל תרחיש אפשרי כי הראיות שהיו מושגות לו בוצעו פעולות חקירה, היו מוליכות לזיכוי הנאשם.

97. אכן, כעולה מן הראיות קיימות מצלמות אבטחה במתחם חד-אספ ומחומר הראיות נפקד תיעוד ממצלמות האבטחה (עמ' 92 ש' 26; עמ' 103 ש' 1). לנוכח צבר הראיות הקיים לגבי עצם שיטת המרמה, אינני סבור כי המחדל האמור בעל נפקות מכרעת, אם כי אין בדברים כדי למנוע את הביקורת, כי ראוי היה לתפוס את התיעוד. וגנר הבהיר כי

צפה בכמה מקרים אך לא ניתן בשל שיטת המרמה להצביע על פעילות חריגה שכן צפייה במצלמות הייתה מצביעה על "פעילות רגילה של משאיות עולות ויורדות על משקלים" (עמ' 44 ש' 17 ואילך). כך הדברים גם לגבי אי-תפיסת המחשבים ולו אלו אשר כוללים את המהדורה הישנה של המערכת באמצעותה ניתן היה לבצע את פעולות המרמה לפני עדכונה, "כיסוי" חלקי למחדל זה ניתן למצוא בעדותו של בכר והשחזור שנערך על ידו.

98. בעוד שיקירי, הממונה על החקירה במשטרה, ציין בעדותו (עמ' 101 ש' 25) כי הובא מהנדס לצורך יכולת ההעמסה של המשאית, בסופו של דבר לא הוגשה חוות דעת בעניין זה. הסנגור רואה בכך מחדל שפועל לזכות הנאשם. אינני סבור כי בכך יש להשמיט את הבסיס מתחת לראיות המונחות לפני בית המשפט. יש לזכור כי קיומה של שיטת המרמה לא התבסס על ראיות בדבר כושר ההעמסה (הנורמטיבי) של המשאית ועל קיומה של חריגה ממנו. זהו דווקא קו טיעון אפשרי שעמד לרשות המאשימה, אך זו לא שמה את יהבה עליו.

99. לבסוף, אינני שותף לעמדת הסנגור כי יש פסול בכך שלא הובאה חוות דעת ביחס לפרטי שיטת המרמה והוכחתה, למעט שאלת היקף המרמה. השאלה שיש לשאול היא אם הראיות מבססות את שיטת המרמה, ונראה כי התשובה לכך, כפי שהובהר בהרחבה בהכרעת הדין, חיובית.

קבלת דבר במרמה - הפן הנורמטיבי והתקיימות יסודות העבירה

100. דומה כי הממצאים העובדתיים העולים מן הראיות מבססים את המסקנה כי התקיימו יסודות העבירה בה הואשם הנאשם. לנאשם יוחסה עבירה של קבלת דבר במרמה בניסבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין. סעיף 415 לחוק קובע כי:

"המקבל דבר במרמה, דינו - מאסר שלוש שנים, ואם נעברה העבירה בניסבות מחמירות, דינו - מאסר חמש שנים".

101. התגבשות העבירה מותנית בהתרחשות מזיקה - קבלת דבר במרמה (ע"פ 5734/91 מדינת ישראל נ' לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ, פ"ד מט(2) 4 פסקה 14 (1995)). בסעיף 414 לחוק העונשין מוגדר הביטוי "מרמה" כך: **"טענת עובדה בענין שבעבר, בהווה או בעתיד, הנטענת בכתב, בעל פה או בהתנהגות, ואשר הטוען אותה יודע שאינה אמת או שאינו מאמין שהיא אמת".** ההתנהגות הבסיסית שמקימה מרמה "מוגדרת בצורה רחבה ביותר וכל מצג שעושה אדם מספיק כדי למלא אחר היסוד העובדתי של העבירה" (מ' גור-אריה "התחזות לדמות פיקטיבית - התראות כאחר או מירמה" משפטים ה' 673, 675 (התשל"ד)). "דבר" מוגדר כ"מקרקעין, מיטלטלין, זכות טובת הנאה".

102. היסוד העובדתי בעבירה כולל אפוא **"יסוד של טענה כוזבת, וכן קבלת דבר מכח אותה טענה, כאשר בין שני הרכיבים קיים קשר סיבתי"** (ע"פ 5102/03 מדינת ישראל נ' קליין, פסקה 32 (פורסם בנבו, 4.9.2007); דנ"פ 2334/09 פרי נ' מדינת ישראל, פסקה 57 (פורסם בנבו, 23.5.2011)). בנוגע למהותו של הקשר הסיבתי

הנדרש, בפסיקת בית המשפט העליון נקבע כי לשם התקיימות הקשר הסיבתי די בכך שהמרמה תהיה "הגורם, או אחד הגורמים" שהביאו לקבלת הדבר (ראו: ע"פ 230/60 **דובלרו נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד טז 686, 688 (1962)); במקרה נוסף נקבע מבחן "הסיבה היעילה" כמבחן שקושר בין המרמה לקבלת הדבר (ע"פ 555/77 **רבי נ' מדינת ישראל**, פ"ד לב(2) 762, 774 (1978); ע"פ 281/82 **אבו חצירא נ' מדינת ישראל**, פ"ד לז(3) 673, 690 (1983)). ראו גם: ע"פ 4190/13 **סמואל נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 18.11.2014).

הובלת המטען אל מתחם חד-אסוף וביצוע תהליך השקילה מראשיתו ועד תומו, תוך ידיעה שמתבצעת מרמה ותוך השתתפות פעילה בתהליך זה, מהווה התנהגות שהיא מרמה. ניתן לומר שבכל פעם שהנאשם הוביל משאית את המתחם, ביצע פעולה שבהגדרתה מרמה. אין מי שיחלוק כי הסכום השבועי שהנאשם קיבל ממתכות טמרה מהווה "דבר". השאלה שיכולה להתעורר (ואשר הצדדים לא טענו לה) היא לגבי הקשר הסיבתי בין פעולת המרמה לבין קבלת הדבר, זאת בשים לב לכך שמצד אחד ביצע הנאשם מרמה כלפי חד-אסוף, אך קיבל את ה"דבר" ממתכות טמרה. מעדותו של הנאשם עולה קשר וזיקה בין מעשה המרמה לבין הסכום השבועי שקיבל ממתכות טמרה, במלים אחרות עולה כי את ה"דבר" קיבל בעקבות המרמה וכתוצאה ממנה וקיים קשר סיבתי בין קבלת הדבר לבין ביצוע המרמה. מסקנה זו מתיישבת עם הערכים המוגנים שבבסיס העבירה אשר נועדו להגן מפני פגיעה בחופש הרצון, חופש הפעולה וחופש הבחירה של המרומה (ע"פ 752/90 **ברזלני מדינת ישראל**, פ"ד מו(2) 539 פסקה 44 (1992)).

103. היסוד הנפשי בעבירה מורכב ממודעותו של המבצע להיות המעשה מעשה מרמה, ולקיומן של נסיבות מחמירות, אם ישנן כאלה, וכן כוונה להגשים את התוצאה של קבלת הדבר, לפחות ברמת הכוונה הפלילית של פזיזות (ע"פ 2955/94 **מדינת ישראל נ' דורי**, פ"ד נ(4) 573, 578-579 (1996); ע"פ 2597/04 **רויטמן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20.11.2006); ע"פ 8325/05 **בלס נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 10.1.2007)). כפי שהצבענו בניחוח שנעשה עד כה, הנאשם היה מודע לכך שמתקיימת שיטת מרמה וכי הובלת המשאית ובעקבות כך הגדלת המשקל, כרוכה בביצוע מעשה מרמה. הנאשם העיד באופן מפורש כי הוא היה מודע לקיומה המרמה. ודוק: העובדה כי לא ידע באופן מפורט כיצד באופן טכני הוגדל המשקל אינה מעלה ואינה מורידה לעניין זה.

נסיבות מחמירות

104. לנאשם יוחסה עבירה של קבלת דבר במרמה לפי הסיפא של סעיף 415 לחוק העונשין, קרי תוך ייחוס ביצוע העבירות "בנסיבות מחמירות". העבירה של קבלת דבר במרמה מורכבת משתי עבירות בעלות דרגת חומרה שונות: קבלת דבר במרמה "סתם" שהעונש בגינה שלוש שנים, וקבלת דבר במרמה שמבוצעת "בנסיבות מחמירות". חוק העונשין לא מפרט מהם התנאים והקריטריונים שמגבשים נסיבות מחמירות הנדרשות כדי להרשיע נאשם שעבר עבירה של קבלת דבר במרמה בחלופה המחמירה.

105. משמעות הדבר היא כי המחוקק הפקיד את מלאכת יציקת התוכן הראוי לתיבה זו בידי בתי המשפט (רע"פ 2350/10 **פלק-מזרחי נ' התובע הצבאי הראשי** (פורסם בנבו, 10.8.2010)). כפי שציין בית המשפט העליון על בתי המשפט לעשות מלאכה זו "**עקב בצד אגודל [...] ממקרה למקרה**" (שם, פסקה 7). זאת, בין היתר, באמצעות היקש מעבירות בעלות מאפיינים משותפים לגביהם נקבע במפורש מה הן הנסיבות שיצדיקו החמרה בענישה (ראו: ע"פ

7742/15 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 28.8.2016)). בנוסף ניתן לומר כי איתורן של נסיבות מחמירות תלוי בנסיבותיו של המקרה ובמאפייניו המיוחדים (ד' בין "נסיון לאילוף הנסיבות המיוחדות בעבירת המרמה והזיוף" הפרקליט כ"ו 378 (1970); ע"פ 446/01 רודמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 25, 42 (2002); ע"פ 618/88 בן עמי נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(3) 227 (1988)); ע"פ 2333/07 תענך נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 12.7.2010); ע"פ 816/10 גולד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3.9.2012)). בע"פ 399/88 בלאס נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(4) 705, 742 (1990) צוין כי: "לצורך ההבחנה בין הרישא לבין הסיפא של הסעיף 415 האמור עשויים להשפיע הצורה בה מבוצעת המירמה, השיטה, התכנון, התחכום, ההיקף וכדומה גורמים".

106. לפי הילוך זה נקבע אפוא כי "הנסיבות המחמירות" מכוונות לביצוע העבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות יוצאות דופן. נסיבות אלו יכולות להיות תוך ניצול מעמדו של המרמה כנאמנו של המרומה או קיומם של יחסי נאמנות מיוחדים בין הנאשם למרומה (ע"פ 130/88 גרוסמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(4) 599, 608 (1989); ע"פ 618/88 בן עמי נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(3) 227, 231 (1989); ע"פ 8573/96 מרקדו נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) (1997)). כן יכולים להימנות על אותם מקרים, ריבוי מעשה המרמה או התמדה במעשה המרמה לאורך זמן (ע"פ 5102/03 מדינת ישראל נ' קליין, פסקה 33 (פורסם בנבו, 4.9.2007); אופייה החמור של המרמה, ההיקף יוצא הדופן של ממדיה ותוצאתה (יעקב קדמי על הדין בפלילים חלק שני 860-861 (מהדורה מעודכנת, 2005) (להלן: קדמי); ע"פ 446/01 רודמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 25, 42 (2002)); או שהעבירה נעברה תוך שימוש בדרכים מתוחכמות במיוחד, או, תוך ביצוע עבירות נלוות אשר הכשירו את הקרקע להצלחתו של מעשה המרמה (קדמי, שם). עם זאת, מדובר ברשימת מקרים שאינה סגורה והיא נועדה להמחיש את מגוון המצבים בהם עשוי בית המשפט לקבוע כי בנסיבות מחמירות עסקין (ע"פ 1784/08 פרי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 5.2.2009)).

107. בכתב האישום נטען כי הנסיבות המחמירות מתבטאות בריבוי מקרי המרמה, השיטתיות והתחכום שבשיטות המרמה השונות, סכום המרמה הכולל הגבוה, פרק הזמן הממושך בו בוצעו פעולות המרמה, התבססות המרמה על שיתוף הפעולה עם שגיב שהינו עובד של חד-אסף, ביצוע המרמה על ידי מספר רב של מבצעים והתבססות המרמה על עבירות זיוף על ידי שגיב.

108. בזיקה לקביעות במישור העובדתי, המסקנה המתבקשת היא שיש לראות את הנאשם כמי שביצע את המרמה בנסיבות מחמורת.

אינני מתעלם ממספר נתונים אשר מלמדים כי הנאשם אינו "הבכיר" מבין מבצעי המרמה וניתן לומר אף כי הוא מבין הזוטרים, אם לא הזוטר ביותר. כפי שצינו לעיל, תפקידו של הנאשם במערך הכולל של פעולות המרמה היה מועט והוא ביצע את המרמה אגב עיסוקו כנהג במתכות טמרה; הנאשם לא היה חלק מתכנון המרמה ועל כך אין חולק; ואיננו מבקשים ליטול ממנו את הקרדיט בכך שהוא היה גורם מרכזי בחשיפת המרמה. ואולם דומה כי הנסיבות הכוללות של הפרשה ונסיבותיה יוצקים נופך של חומרה. בטרם נמנה שיקולינו, נעיר כי השיקולים הנדרשים לקביעה אם מדובר בנסיבות מחמירות אינם חופפים באופן מלא את השאלות שעלו במהלך הכרעת הדין כגון; שאלת "שותפותו" של הנאשם בפרשיית המרמה. ובכן, מספר שיקולים מולכים כי המדובר בנסיבות מחמירות.

א) אופייה של המרמה ונסיבות ביצועה - כפי שהובהר, הנאשם נטל חלק בשיטת המרמה במובן זה שהוביל משאית שהכילה מטעני גרוטאות ולולא מעשיו - ומעשיהם של נהגים נוספים, לא הייתה מתאפשרת המרמה. הנאשם היה אפוא "בורג" חשוב במרמה.

ב) משך הזמן בו התקיימה המרמה - אמנם בהתאם לקביעות בהכרעת הדין, תקופת המרמה התקיימה כארבעה חודשים ושבעיים, ומתוך תקופה זו היה הנאשם בתקופת פסילה החל מיום 23.4.2014 ולמשך שלושה חודשים, כלומר הנאשם השתתף באופן פעיל במרמה משך כחודש ושבעיים (6 שבועות לערך). ואולם, אין לומר כי מדובר בפרק זמן קצר, זאת בהינתן העובדה כי עיקר עבודתו של הנאשם הייתה בהובלת גרוטאות למתחם חד אסף ובמהלך כל יום נתון מימי העבודה הוביל יותר מאשר מטען אחד. אין להתעלם גם מכך שהוא ידע על המרמה גם בפרק הזמן בו לא נהג בפועל.

ג) היקף המרמה. פרשיית המרמה הניבה סכום מרמה גדול המסתכם במיליוני שקלים; ופגיעתה של המרמה הייתה חמורה לא רק לחד-אסף, אלא לכלל הציבור בהיות חד-אסף חברה הנסחרת בבורסה לניירות-ערך בתל אביב ונאצלה לדווח על הפרשה לציבור הרחב. אכן, מיקוד המבט בחלקו של הנאשם ובטובת ההנאה שהשיג, מלמד כי אינו בהיקף נרחב; נזכיר כי ה"דבר" שקיבל הנאשם במרמה הוא סכום שבוע שהסתכם תחילה במאות שקלים ולאחר מכן בכ-1,500 ₪. ואולם, בחינתן של הנסיבות המחמירות אינה מצמצמת "לתנובה" שהשיג הנאשם לעצמו, אלא למכלול היקף פרשיית המרמה והנזק החמור שנגרם. נשוב ונדגיש כי אין סתירה בין כך שהנאשם לא נמצא שותף למעשה המרמה בכללותם, כאמור בהכרעת הדין, לבין המסקנה שיש למשוח את העבירות בצבעי "נסיבות מחמירות" לנוכח מערכת השיקולים השונה שחלה על המענה לשתי השאלות.

סיכום

109. הנה כי כן, מסקנתי כי המאשימה הצליחה להרים את הנטל המוטל עליה ושכנעה מעל לכל ספק סביר כי הנאשם ביצע ריבוי עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. כפי שצוין בהכרעת הדין, לנאשם מיוחסות ביצוע עבירות בכל התקופה למן תחילת אפריל 2013 ועד ליום 6.8.2013, ברם נותרו ספקות אם בפרק הזמן בו היה הנאשם פסול מלנהוג - תקופה של שלושה חודשים מיום 23.4.2013 ואילך הוא ביצע עבירות משום שספק אם בתקופה זו נהג במשאית. לגבי היקף המרמה לא הוכח הסכום המדויק שננקב בכתב האישום אך הוכח כי מדובר בסכום ניכר ומשמעותי שמגיע לכדי מיליוני שקלים. לעניין אחריות הנאשם, הגעתי לכלל מסקנה כי הגם שהוכחה מרמה בסכום ניכר ומשמעותי, לא ניתן לייחס את המרמה בהיקפה הכולל לנאשם.

110. עוד יצוין, כפי שהובהר בגוף הכרעת הדין, כי נותרו ספקות לגבי ביצוע עבירות של קבלת דבר במרמה ככל שהדברים נוגעים לשיטת המרמה החדשה המתוארת בסעיפים 7, 8 ו-9 לכתב האישום, ועל כן אני מחליט לזכות את הנאשם ככל שהעבירות מיוחסות לנאשם בהקשר לשיטת המרמה החדשה.

ניתנה היום, ה' תשרי תשע"ח, 25 ספטמבר 2017, במעמד ב"כ הצדדים והנאשם.